პროლეტარიელნო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურა და ხელოვნება

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის და ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს ყოველკვირეული ორგანო

№ 5 (15), პარასკევი, 28 იანვარი, 1944 წელი. ფასი 1 მანეთი.

ჩვენმა ხალხმა სამამულო ომში ურყევი ერთიანობა გამოიჩინა. მთელი ჩვენი ქვეყანა გაერთიანდა თავისი დიდი, ბრძენი ბელადის გარშემო. ლენინის დიდი თანამებრძოლი, მისი უკვდავი საქმის განმგრძობი, ჩვენი უმაღლესი მთავარსარდალი ამხანაგი სტალინი მიუძღვება არმიასა და ხალხს სრული გამარჯვებისაკენ, ჩვენი მართალი საქმის ზეიმისაკენ.

ამხ. ა. ს. შჩერბაკოვის მოხსენებიდან.

ლენინ-სტალინის დროშით საბჭოთა ხალხი გამარჯვებისაკენ მიდის

ამხ. ა. ს. შჩერბაკოვის მოხსენება ვ. ი. ლენინის გარდაცვალების XX წლისთავისადმი მიძღვნილ საზეიმო-სამგლოვიარო სხდომაზე 1944 წლის 21 იანვარს

ლენინის გზით

ამხანაგებო! აი უკვე 20 წელია, რაც საბჭოთა კავშირის ხალხები მუშაობენ და ებრძვიან ულენინოდ, მისი დიადი, ჩაუქრობელი იდეებით შთაგონებულნი. ყოველი გასულილი წელი ჩვენი პარტიისა და საბჭოთა სახელმწიფოს შემქმნელის იდეათა სისწორისა და ცხოველუნარიანობის სულ ახალ-ახალ დადასტურებას იძლეოდა.

ლენინის გარდაცვალების ოცი წლისთავს ჩვენი ქვეყანა აღნიშნავს გერმანელ ფაშისტთა ჯარების წინააღმდეგ წითელი არმიის მეტეოის დღეებში. ამ სახელოვან ბრძოლებში ჩვენი ხალხი, ჩვენი არმია ლენინ-სტალინის დროშით აღუწევენ გამარჯვებებს.

ახლა, როცა ჩვენმა სახელმწიფომ ფაშისტურ სახელმწიფოთა გაერთიანებული ბრბოს ძალების წინააღმდეგ ომში გაუძლო სასტიკ გამოცდებს,—კიდევ უფრო მკაფიოდ არის აღმართული ჩვენს წინაშე დიდი ლენინის სახე.

ძველი რუსეთის ისტორია, სხვათა შორის, ომში მდგომარეობდა. რომ მას ურტყამდნენ სამხედრო ჩამორჩენილობისათვის, სამეურნეო ჩამორჩენილობისათვის, კულტურული ჩამორჩენილობისათვის, სახელმწიფოებრივი ჩამორჩენილობისათვის.

ლენინმა და სტალინმა გვიჩვენეს ჩვენი ქვეყნის საუკუნეობრივი ჩამორჩენილობის ლიკვიდაციისა და ჩვენი სახელმწიფოს დამოუკიდებლობის განმტკიცების გზები და საშუალებები. ცნობილია, რომ მეფის რუსეთი სულ უფრო და უფრო ჩამორჩებოდა თავის განვითარებაში მსოფლიოს ეკონომიური მხრივ მოწინავე ქვეყნებს და ამის გამო სულ უფრო და უფრო ეარდებოდა უცხოეთის სახელმწიფოთა კბალაში. ჩვენი ქვეყანა იმ გზით მიდიოდა, რომელიც გარდუვალად დაეკარგვინებდა მას სახელმწიფოებრივ დამოუკიდებლობას. ასეთი სირცხვილისაგან ჩვენი ქვეყანა იხსნა ბოლშევიკურმა პარტიამ. თვალისწინებდა რა პირველი მსოფლიო ომის გამოცდილებას, რომლის მსვლელობაშიც ჩამორჩენილი მეფის რუსეთი კატასტროფის წინაშე აღმოჩნდა, ლენინი, ოქტომბრის რევოლუციამდე ცოტა ხნით ადრე, ამბობდა: „ომი ულმობელია, იგი შეუბრალებელი სიმკვეთრით აყენებს საკითხს: ან დავიღუპოთ, ან დავეწიოთ მოწინავე ქვეყნებს და გავუსწროთ მათ **ეკონომიურადაც...** დავიღუპოთ, ან მთელი სიჩქარით გავსწროთ წინ“. (ლენინი, ტ. XXI, გვ. 191).

დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციისა და ლენინურ-სტალინური პოლიტიკის თანმიმდევრული განხორციელების შედეგად, საბჭოთა ქვეყანა მძლავრი ინდუსტრიული და საკომლეურნეო სახელმწიფო გახდა. ისტორიის არ ახსოვს ისეთი სწრაფი ეკონომიური და კულტურული განვითარების მაგალითები, რომლებიც ჩვენი მსოფლიოს ჩვენმა ქვეყანამ საბჭოთა ხელისუფლების წლების განმავლობაში.

საბჭოთა ხალხის მთელი ძალები მიმართული იყო მძლავრი თანამედროვე მრეწველობის უმოკლეს ხანში შექმნისაკენ. ამ საქმეში დაყოვნება არ შეიძლებოდა. უზარმაზარ სივრცეზე, ბალტიკიდან წყნარ ოკეანემდე, ყინულოვანი ოკეანიდან შავ ზღვამდე გაჩაღდა საწარმოთა გიგანტური მშენებლობა, იქნებოდა ახალი ქალაქები და სამრეწველო ცენტრები.

ჩვენს ქვეყანაში შეიქმნა მრეწველობის ისეთი დარგები, როგორიც არის ჩარხმშენებლობა, თვითმფრინავთმშენებლობა, სატანკმობილო, სატრაქტორო, ქიმიური მრეწველობა, რომლებსაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვთ ჩვენი ქვეყნის თავდაცვისათვის. ბევრად გაიზარდა ელექტროენერგიის, ნავთის პროდუქტებისა და ქვანახშირის წარმოება. უდიდესად განვითარდა შავი მეტალურგია. შეიქმნა ქვანახშირისა და მეტალურგიის ახალი მძლავრი ბაზა აღმოსავლეთში.

ცნობილია, რომ მეფის რუსეთი წარსულ მსოფლიო ომში ეკონომიური ჩამორჩენილობის გამო სამხედრო განადგურების საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა. მრეწველობა ვერ ამარაგებდა არმიას არათუ ისეთი ახალი საჭურველით, როგორიცაა თვითმფრინავები და ტანკები, არამედ იმ დროისათვის ჩვეულებრივი საბრძოლო ტექნიკითაც. რუსეთის არმიას თოფჭრის არა ჰქონდა ძმრე ატლეერია, არ ჰყოფნიდა მსუბუქი არტილერია, ტყვიამფრქვევები და შაშხანებიც კი. დაძაბული ბრძოლების პერიოდში არმია უყუმბარებოდ და უვაზნებოდ რჩებოდა.

ახლანდელ ომში ჩვენი არმია არ განიცდის საჭურვლისა და საომარი მასალების ნაკლებობას, წითელი არმიის საბრძოლო ტექნიკა სულ უფრო და უფრო სრულყოფილი ხდება. ეს არის შედეგი რუსეთის საუკუნეობრივი ტექნიკური ჩამორჩენილობის ლიკვიდაციის შესახებ ლენინისა და სტალინის დიად წინასწარდასახულობათა განხორციელებისა.

ამასთან არ შეიძლება დავიწყებულ იქნას, რომ 1914-1917 წლების ომში რუსეთ-გერმანიის ფრონტზე იდგა გერმანელთა და მათს მოკავშირეთა არაუმეტეს 127 დივიზიისა. ახლა, მეორე მსოფლიო ომში, გერმანიამ და მისმა ვასალებმა სსრ კავშირის წინააღმდეგ გამოიყვანეს არანაკლებ 260 დივიზიისა. მაშასადამე, საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტზე გერმანელებსა და მათს ვასალებს ამჟამად ერთიანობაში მეტი არმია ჰყავთ, ვიდრე ეს პირველი მსოფლიო ომის დროს იყო.

სტალინურ ხუთწლედებში შექმნილი მძლავრი ინდუსტრია რომ არა გვქონოდა, შეუძლებელი იქნებოდა ისეთი ომის წარმოება, როგორიც წინათ მსოფლიოს არ უნახავს — არც ბრძოლების მასშტაბებით, არც მტრის არმიების ხასიათით, არც ომში მონაწილე სულ უახლესი ტექნიკის რაოდენობით. მით უფრო შეუძლებელი იქნებოდა გამარჯვებები ასეთ ომში.

საბჭოთა კავშირის მძლავრი მრეწველობა წითელი არმიის საბრძოლო წარმატებათა მატერიალურ-ტექნიკურ ბაზას წარმოადგენს.

დარაზმა რა ხალხის მთელი ძალები თანამედროვე მრეწველობის შესაქმნელად, პარტიამ, ამასთან ერთად, როგორც კი საამისოდ რა-რობები მომწიფდა, ხელი მიჰყო სოფლის ჰეურნეობის ძირფესვიანად გარდაქმნას. კოლექტივიზაციის პოლიტიკის განხორციელების შედეგად შეიქმნა სოციალისტური საზოგადოების ასაშენებლად აუცილებელი, ახალი გადამწყვეტი პირობები. გარდაიქმნა სახალხო მეურნეობის ყველაზე ჩამორჩენილი დარგი. დაქსაქსული გლეხური მეურნეობების და მათი დაბალპროდუქტიული ტექნიკისა და ცხოვრების კონსერვატიული წყობის ნაცვლად ჩვენმა ქვეყანამ გაიჩინა მოწინავე ტექნიკით აღჭურვილი მახვილი სოციალისტური სოფლის მეურნეობა. ამით სოციალიზმმა გაიმარჯვა სოფლად.

განხორციელდა ლენინისა და სტალინის დიადი წინასწარდასახულობანი სოფლის მეურნეობის სოციალისტურად გარდაქმნის შესახებ. ყველასათვის ცხადია, რომ ისეთი მასშტაბის ომის წარმოება, როგორიც ახლანდელი ომია, ზურგში ჩამორჩენილი, დაქუცმაცებული, ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობის არსებობისას—პირდაპირ შეუძლებელი იქნებოდა.

კოლმეურნეობები, რომლებიც ამჟამად ომიანობის ძნელ პირობებში უზრუნველყოფენ არმიისა და ქვეყნის მომარაგებას სურსათით, ხოლო მრეწველობას — ნედლეულით, ფრონტისა და წითელი არმიის საბრძოლო წარმატებათა მტკიცე დასაყრდენს წარმოადგენენ.

ბოლშევიკური პარტიის ხელმძღვანელობით ჩვენს ქვეყანაში არა მარტო შეიქმნა ახალი, სოციალისტური ეკონომიკა, არამედ გამოიზარდნენ კადრებიც, რომელთაც უნარი აქვთ წინ წასწიონ ტექნიკა, ათვისონ იგი.

კადრების მომზადებაც ისეთივე ჩქარი ტემპებით გაჩაღდა, როგორც სამეურნეო მშენებლობა. გავიდა სულ რამდენიმე წელი და ჩვენს ქვეყანაში გაჩნდნენ ინჟინრების, ტექნიკოსების, კვალიფიციური მუშების მრავალრიცხოვანი კადრები მრეწველობაში დატრანსპორტზე, ტრაქტორისტების, კომბაინერების, აგრონომების მრავალრიცხოვანი კადრები სოფლის მეურნეობაში. ამ ტექნიკურად მცოდნე კადრების არსებობამ თავის მხრივ საშუალება მოგვცა შეგვექმნა მრავალრიცხოვანი სამხედრო კადრები — არტილერისტები; ტანკისტები, მფრინავები, მეკავშირეები და მესაფრეები. ასეთი კადრები დიდი რაოდენობით შეიძლება გაჩნდნენ მხოლოდ ტექნიკურად და ეკონომიურად მოწინავე ქვეყანაში.

ამნაირად, განხორციელდა ლენინისა და სტალინის მითითებანი მუშებისა და გლეხებისაგან სამშობლოს ინტერესების ერთგული ინტელიგენციის მომზადების შესახებ. ინტელიგენციის, ტექნიკურად მცოდნე კადრების გარეშე თანამედროვე ომის წარმოება შეუძლებელი იქნებოდა.

ასეთი კადრების არსებობამ საშუალება მიცა ჩვენს პარტიას ომის პირობებში გადაეწყვიტა უძნელესი ამოცანა — სწრაფად გადაეყვანა მრეწველობა საჭურვლის წარმოებაზე და მოკლე ვადაში შეექმნა მრავალმილიონიანი არმია.

სსრ კავშირის წინააღმდეგ რომ თავიანთ დანაშაულებრივ ომს იწყებდნენ, ჰიტლერელები ფიქრობდნენ ეპოვნათ ჭუჭრუტანები და ბზარები საბჭოთა საზოგადოებაში, ვარაუდობდნენ დაერღვიათ მისი ერთიანობა. ისინი ვარაუდობდნენ უთანხმოება ჩამოეგდოთ მუშებსა და კოლმეურნეებს შორის, ერთმანეთისთვის წაეჩხუბებინათ ისინი. მაგრამ ახლა ვხედავთ არ არის ცხადი, რომ ჰიტლერელების ეს ვარაუდი ჩაიფუშა. მუშებისა და გლეხების კავშირი გამოიწრთო ბრძოლის ველებზე, განმტკიცდა ზურგში თავდადებულ მუშობაში და ამჟამად ისე მტკიცეა, როგორც არასოდეს არა ყოფილა.

პარტიის ლენინურ-სტალინურმა პოლიტიკამ ერთ მთლიანად შეამჭიდროვა ყველა მშრომელი, შეჭმნა და განამტკიცა მუშათა კლასის, გლეხობის და ინტელიგენციის კავშირი, ლიკვიდაცია უყო ყოფილ ნაციონალურ განსხვავებულობას ხალხთა შორის. ჩვენი თავისუფალი სამშობლო ხალხთა მეგობრობის საიმედო ბურჯი გახდა. ახლა ჩვენი ქვეყნის ყველა ხალხი, დიდი რუსი ხალხის მეთაურობით, იარაღით ხელში თავდადებულად მონაწილეობს ჩვენი სამშობლოს თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის ომში. ამაში გამოჩნდა ძალა და სიცოცხლისუნარიანობა ლენინურ-სტალინური ნაციონალურ პოლიტიკისა, რომელმაც უზრუნველჰყო საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხის ძმური თანამშრომლობა.

ამნაირად, განხორციელებულია ლენინისა და სტალინის დიადი წინასწარდასახულობანი საბჭოთა სახელმწიფოს ხალხთა შორის მეგობრობის განმტკიცების შესახებ, მუშების, გლეხებისა და ინტელიგენციის კავშირის განმტკიცების შესახებ.

ორწელნახევარზე მეტი ხანი გავიდა მას შემდეგ, რაც ფაშისტთა ურდოები ავანტიურად დაესხნენ თავს ჩვენს ქვეყანას. საბჭოთა სახელმწიფომ, ლენინის მიერ შექმნილმა და აზრახად სტალინის ხელმძღვანელობით ურღვევ სიმაგრედ გადაქცეულმა, არა მარტო გაუძლო ფაშისტთა ურდოების შემოტევას, არამედ კიდეც მოიგერია ეს შემოტევა ისეთი ძალის დარტყმებით, რომელთა სიმძიმის ქვეშ ინგრევა ჰიტლერული კოალიცია, იბზარება ფაშისტური შენობა „ევროპაში ახალი წესრიგისა“. თუ ახლანდელ ომში, რომელიც სწყვეტს თაობათა ბედს, საბჭოთა ხალხი აღწევს დიდ გამარჯვებებს, ამას ჩვენ უნდა ვუმადლოდეთ იმას, რომ ჩვენი პარტია ამხანაგი სტალინის წინამძღოლობით მიდიოდა ლენინური გზით და განუხრელად ახორციელებდა ლენინურ ანდერძს. (მქუხარე, ხანგრძლივი ტაში).

წითელი არმიის დიდი გამარჯვებანი

ვლადიმერ ილიას-ძე ლენინის გარდაცვალების ცხრამეტი წლისთავის შემდეგ გასული წელი გარდატეხის წელი იყო სამამულო ომის მსვლელობაში, ამ წელმა ჩაიარა წითელი არმიის სამხედრო წარმატებათა გერმანელი დამპყრობლების არმიის დიდ დამარცხებათა ნიშნით. ამ წელმა ახალი ძლიერებით დაადასტურა დიადი სიმართლე, რასაც შეიცავს ლენინის სიტყვები: „ეერასოდეს ვერ დაამარცხებენ იმ ხალხს, რომელშიც მუშათა და გლეხთა უმრავლესობამ შეიტყო, იგრძნო და დაინახა, რომ ისინი იცავენ დაავინის, საბჭოთა ხელისუფლებას—მშრომელთა ხელისუფლებას, რომ იცავენ იმ საქმეს, რომლის გამარჯვებაც მათთვის და მათი შვილებისათვის უზრუნველჰყოფს შესაძლებლობას — ისარგებლონ კულტურის ყველა სიკეთით, ადამიანის შრომის ყველა ქმნილებით“. (ლენინი თხზ. ტ. XXIV, გვ. 258-259).

გერმანელი ფაშისტი დამპყრობნი ომის მთელ მანძილზე გაშმაგებით ცდილობდნენ მთელ თავის ძალებს ამამდნენ ბრძოლაში, რათა დაეტეხებინათ წითელი არმია და დემონრებინათ ჩვენი სამშობლო. მაგრამ ზედიზედ იფუშებოდა ჰიტლერელთა ავანტიურისტული გეგმები, საბჭოთა კავშირის დასაპყრობად ნავარაუდევი.

ომის პირველ თვეებში არა მარტო ჰიტლერელებს, არამედ, გაზეიადებული არ იქნება ვთქვათ, რომ მოკავშირე ქვეყნების პოლიტიკურ და სახელმწიფო მოღვაწეთა უმრავლესობას, წითელი არმიის დროებითი წარუმატებლობანი მიიჩნდათ საბჭოთა სახელმწიფოს სიზხედრო და ეკონომიური სისუსტის გამოხატულებად. მათ ეგონათ, რომ საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტზე ჰიტლერელთა ურდოები ისეთსავე ელვისებურ გამარჯვებას მოიპოვებდნენ, როგორიც მათ მოიპოვეს დასავლეთში — პოლონეთში, ბელგიაში, საფრანგეთში და სხვ.

ჩემი სიტყვების დასადასტურებლად ჩვენ ახლოდან ორ ცნობას მოვიყვანთ, თუმცა ასეთი ცნობები შეიძლება მოვიყვანოთ რამდენიც გნებავთ.

ამერიკელი ჟურნალისტი კესიდი თავის წიგნში „მოსკოვის ჩანაწერები“ იუწყება, რომ რუსეთის საქმეთა ექსპერტები მოკავშირეთა ბანაკიდან ომის დასაწყისში წინასწარმეტყველებდნენ საბჭოთა კავშირის მალე დაღუპვას: „ყველა ექსპერტის საერთო აზრი, — სწერს კესიდი, — ისეთი იყო, რომ ომი რუსეთში გასტანდა სამი კვირიდან სამ თვემდე. ისინი მეტად გაკვირვებული დარჩებოდნენ, მათთვის რომ მაშინ ეთქვათ, დადგება ომის მესამე წელი, და წითელი არმია მძიმე დარტყმებს აგებინებს გერმანიის შეიარაღებულ ძალებსო“.

ამგვარსავე ცნობას შეიცავს ცნობილი ამერიკელი სახელმწიფო მოღვაწის — სტეტინიუსის წიგნიც: „მე მაგონდება,—სწერს იგი,— ბევრი დისკუსია, რომლის დროსაც ამბობდნენ, ომი რუსეთში 1 აგვისტოსათვის დამთავრდებაო (ლაპარაკია, რა თქმა უნდა, 1941 წლის 1 აგვისტოზე. — ა. შ.). ამ თვალსაზრისს მომხრენი ფიქრობდნენ, მთელი საჭურველი, რასაც ჩვენ რუსეთში გავგზავნით, ალბათ, ჰიტლერს ჩაუვარდება ხელში. საბჭოთა ხალხის ერთიანობას და წითელი არმიის ძალას იმ დღეებში საკმაოდ ვერ აფასებდნენ არა მარტო ბერლინში, არამედ ვაშინგტონშიც და ლონდონშიც“.

რაც შეეხება საბჭოთა ხალხს, მას ბრძოლის ყველაზე მძიმე დღეებშიც კი ერთ წუთსაც არ დაუკარგავს გამარჯვების რწმენა, ვინაიდან მან იცოდა, რომ ლენინისა და სტალინის ხელმძღვანელობით გარდაქმნილი ჩვენი სოციალისტური ქვეყანა ძლიერი და მძლავრია, რომ გერმანელი ფაშისტი დამპყრობლები და მათი მოკავშირეები საბჭოთა სახელმწიფოს ომტკიცეს ვერ შეარყევენ.

ხელმძღვანელობდნენ რა გარდუვალი წესით — მუდამ უთხრან ხალხს სიმართლე და მხოლოდ სიმართლე, ჩვენმა პარტიამ, ამხანაგმა სტალინმა ჯერ ომის დასაწყისშივე მთელი ხმით უთხრეს მშრომელებს იმ უდიდესი საფრთხის შესახებ. რაც დადუმერა სამშობლოს ფაშისტი ყაჩაღების მხრივ, და ამასთან ერთად, უკვე მაშინ, ომის პირველ დღეებში ჩვენი ბელადის, ამხანაგ სტალინის გენიამ გაუშვა ომის პერსპექტივები და მობილიზაცია უყო არმიასა და ხალხს იმ სასიკეთილო საფრთხის დასაძლევად, რაც ჩვენს ქვეყანას მოელინა. ამხანაგი სტალინი მაშინ ამბობდა, გერმანელთა წარმატებებს საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტზე დროებითი ხასიათი აქვთ, ჰიტლერელთა არმია ეკუთვნებული და დამარცხებული იქნება, როგორც დამარცხებულ იქნენ ნაპოლეონისა და ვილჰელმის არმიებიო. ახლა უკვე ყველასათვის აშკარაა, თუ როგორ სრულდება ამხანაგ სტალინის სიტყვები.

გასული წელი სამხედრო მხრივ წითელი არმიის უდიდეს გამარჯვებათა წელი იყო. სამამულო ომის მსვლელობაში ძირფესვიანი გარდატეხა მოხდა. სტალინგრადთან წარმოებული ბრძოლით აღინიშნა ამ ძირფესვიანი გარდატეხის დასაწყისი. ჰიტლერელები ჯერ კიდევ ინუგეშებდნენ თავს მძიმე კრიზისიდან თავის დაღწევის იმედით, და ამ იმედს ისინი ზაფხულის შემოტევას უკავშირებდნენ. მაგრამ გასული წლის ზაფხულში გერმანელებმა უკვე დროებით წარმატებათა მიღწევაც კი ვერ შესძლეს.

დაიწყეს რა თავიანთი დაგვიანებული საზაფხულო შემოტევა, ჰიტლერელებმა გამოაცხადეს, ეს იქნება გადამწყვეტი ლაშქრობა, რომელიც გერმანიას სრულ გამარჯვებას მოუტანს. მაგრამ გერმანელთა საზაფხულო შემოტევა ლიკვიდირებულ იქნა წითელი არმიის მიერ. კურსკთან წითელმა არმიამ გერმანელ ფაშისტთა ჯარებს ახალი ხოცვა-ჟლეტა მოუწყო. კურსკის წინააღმდეგ შეტევაზე გამოყვანილი გერმანელთა ჯარები განადგურებულ იქნენ, და ჰიტლერელებმა უკვე ვერ შესძლეს შეეჩერებინათ ჩვენი ჯარების მიწოლა, რომლებმაც წარმატებით გააჩაღეს თავიანთი საზაფხულო შეტევა. „თუ სტალინგრადთან წარმოებული ბრძოლა, — ამბობდა ამხანაგი სტალინი, — გერმანელ ფაშისტთა არმიის ეზის ჩასვენებას მოასწავებდა, კურსკთან მოხდარმა ბრძოლამ იგი კატასტროფის წინაშე დააყენა“.

გასული წლის მთელი ზაფხულისა და შემოდგომის განმავლობაში ჩვენი ჯარები გაუწყვეტლივ მიერეკებოდნენ გერმანელებს დასავლეთისაკენ, ამსხვრევდნენ მოწინააღმდეგის ხანგრძლივს თავდაცვითს ნაგებობებს, ჭლახავდნენ წყლის უდიდეს ზღუდეებს, სტეხდნენ ბტრის გაფთრებულ წინააღმდეგობას და ნაბიჯ-ნაბიჯ წმენდნენ საბჭოთა მიწა-წყალს ჩვენი სამშობლოს მოსისხლე მტრებისაგან.

გერმანელთა სარდლობა ცდილობდა რადაც უნდა დაჯდომოდა შეენარჩუნებინა დნეპრის ხაზი. სექტემბრის დამლევს ჰიტლერელთა სარდლობამ თავის არმიას მიმმართა ბრძანებით — აღარ დაეთმო არც ერთი მტკაველი მიწა. ჰიტლერი გერმანელებს არწმუნებდა, დნეპრი იქნება ზღუდე, რომელიც ერთმანეთისაგან გაჰყოფს ორ არმიას, ზამთრის პოზიციები დნეპრზე კარგად არის გამაგრებული და მიუვალად შეიძლება ჩაითვალოსო. და ბერლინის რადიო ფრცლად აღწერდა დნეპრის სიგანესა და სიღრმეს, მისი დასავლეთი ნაპირის სიმაღლეს, დნეპრის ნაპირთა მაღლობებზე გერმანელთა მბრძანებელი პოზიციების ხელსაყრელობასა და მიუვალობას. ჰიტლერელებს განზრახვა ჰქონდათ მტკიცედ ჩაბღაუჭებოდნენ დნეპრის პოზიციებს. მაგრამ, როგორც იტყვიან, ფაშატი ხელნას ებღაუჭებოდა, და მაინც დაეცა (სიცილი და გამოცოცხლება დარბაზში).

უკვე ოქტომბრის დამდეგს საბჭოთა ჯარებმა გადალახეს დნეპრი და მის მარჯვენა ნაპირზე რამდენიმე პლაცდარმი შეიქმნეს. ერთი თვის შემდეგ კი, საბჭოთა დროშა აფრიალდა უკრაინის განთავისუფლებული დედაქალაქის თავზე. კიევიდან გერმანელების განდევნის შემდეგ საბოლოოდ გაცამტვერდა გერმანელთა გეგმები, რომ დნეპრის ხაზზე გამაგრებულიყვნენ. უფრო მეტიც — ჩვენი ჯარების მიერ კიევის აღებით დაიწყო ბრმოლა მარჯვენა ნაპირის უკრაინისათვის.

ომის განვლილი გარდატეხის წლის გაკვეთილები უდავოდ მოწმობენ, რომ, ყველა „ტოტალური“ მობილიზაციის მიუხედავად, გერმანიის არმია სულ უფრო და უფრო სუსტდება, ხოლო წითელი არმიის ძალები იზრდება. ეს იქიდან სჩანს, რომ უკვე ერთ წელზე მეტია, რაც ჩვენს ჯარებს ხელთ უპყრიათ საომარი მოქმედების ინიციატივა. ეს სჩანს აგრეთვე იქიდან, რომ გერმანელთა ყველა ცდა, რომ წითელ არმიას ხელიდან გამოსტაცონ ინიციატივა, იფუშება. გერმანელთა კონტრიერიშები ფრონტის ვიწრო უბნებზედაც კი მათთვის სასურველ შედეგებს არ იძლევიან და ამ კონტრიერიშებს ჩვენი ჯარები წარმატებით იგერიებენ. შემოხვევითი როდია, რომ წითელმა არმიამ გასული წლის განმავლობაში გერმანელთა ჯარები დასავლეთისაკენ ალაგ-ალაგ 1.500-მდე კილომეტრით უკუაგდო. თავისი ნება-სურვილით კი არ დაუტოვებიათ გერმანელებს ყუბანის, დონის, მარცხენა ნაპირის უკრაინის უმნიშვნელოვანესი სასოფლო-სამეურნეო რაიონები, უდიდესი სამრეწველო ცენტრები — დონბასი, ზაპოროჟიე, დნეპროპეტროვსკი, ჟოროვგრადი და სხვები. იქიდან ისინი ჩვენმა წითელმა არმიამ განდევნა. ახლა წითელი არმია სასახელო გამარჯვებებს აღწევს ლენინგრადთან.

საკუთარ სიცოცხლეში საბოლოოდ გაბმული ჰიტლერელი ბრიყვები, შეიძლება პირდაპირ ითქვას, გერმანიის არმიის უკანდახევის მიზეზთა სულელურ ახსნა-განმარტებას იძლევიან. სტალინგრადთან გერმანელთა ჯარების განადგურების შემდეგ ჰიტლერელები ამბობდნენ: „სტალინგრადის დაკარგვას დიდი მნიშვნელობა არა აქვს. აი, საბჭოთა ჯარებმა რომ დონის ან ყუბანის რაიონები ჩაიგდონ ხელში, — მაშინ სხვა საქმეაო“. დონისა და ყუბანის რაიონებიდან გერმანელთა ჯარების განდევნის შემდეგ გერმანელები კიდევ მამლაყინწობდნენ და დაეყოლებდნენ: „დონისა და ყუბანის დაკარგვა არაფერს ნიშნავს. აი, საბჭოთა ჯარებმა რომ დონბასი ჩაიგდონ ხელში, — მაშინ სხვა საქმეაო“. დონბასში გერმანელთა ჯარების განადგურების შემდეგ ჰიტლერელები ბუტბუტებდნენ: „დონბასში არახელსაყრელი პოზიციები იყო. აი, საბჭოთა ჯარები რომ დნეპრზე გადმოვიდნენ, მაშინ სხვა საქმეაო“.

წითელი არმიის დარტყმების შედეგად გერმანელები „ამოკლებდნენ“ ფრონტის ხაზს 1941 წლის ზამთარში, განაგრძობდნენ ფრონტის შემოკლებას 1942 წლის ზამთარში, 1943 წლის ზაფხულში და ამასვე სჩადიან ახლა— 1944 წლის ზამთარში, მაგრამ, როგორც ხალხური თქმულება ამბობს, — „რასაც დაამოკლებ—ვერ დაიბრუნებო“. დეე „ამოკლონ“ და „ამოკლონ“.

ჩვენი არმია და ჩვენი ხალხი დარწმუნებული არიან: ჰიტლერელები იქამდე დამოკლდებიან, რომ ფრონტის ყველაზე მოკლე ხაზი გერმანიის არმიისათვის გაივლის მდინარე შპრეეზე, რომელზედაც ბერლინი მდებარეობს. (მქუხარე ტაში).

საბჭოთა სტრატეგიისა და ტაქტიკის, ჩვენი ჯარების მხედრული ოსტატობისა და მორალური სულისკვეთების უპირატესობა ურყევად დამტკიცებულია ომის მთელი მსვლელობით. საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტზე იმ უდიდესი ოპერაციების განხორციელებაში, რომლებიც დამუშავებულია წითელი არმიის უმაღლესი სარდლობის მიერ, ჩვენმა გენერლებმა და ოფიცრებმა გვიჩვენეს ოპერატიული ხელოვნების ღირსშესანიშნავი ნიმუშები, ხოლო წითელი არმიის ჯარისკაცებმა — გმირობა და საბრძოლო გაწვრთნილობა.

საბჭოთა ქვეყანა ამაყობს სახელოვანი სტალინური გენერლებით, საბჭოთა არმიების მხედართუფროსებით.

საბჭოთა ქვეყანა ამაყობს წითელი არმიის მებრძოლი ოფიცრებით, რომლებმაც სამხედრო ოსტატობის შესანიშნავი სტალინური სკოლა გაიარეს.

საბჭოთა ქვეყანა ამაყობს თავისი არმიის ჯარისკაცებთა, რომლებმაც კიდევ უფრო გაუთქვეს რუს მეომრებს საუკუნეობრივი სახელი.

ახლა მთელი საქმე ის არის, რომ მიღწეულთან არ დავკმაყოფილდეთ. მუდამ უნდა გვახსოვდეს, რომ მტერიც არ დგას ერთ ადგილას, რომ გერმანელთა სარდლობა, ისწრაფვის რა გადაავადოს ფაშისტური არმიის საბოლოო დაღუპვა, ცდილობს გამოიგონოს ბრძოლის ახალი ხერხები და წესები. აი რატომ არის, რომ **საბჭოთა მხედართუფროსებისათვის უურყევი კანონია შესრულება უმაღლესი მთავარსარდლის — ამხანაგ სტალინის ბრძანებათა სამხედრო ოსტატობის მუდმივი სრულყოფის შესახებ, შესრულება ერის მოთხოვნისა — დღითი-დღე ავიდნენ ახალ-ახალ საფეხურზე სამხედრო ხელოვნებაში სრულყოფის მხრივ.**

და ეჭვი არ არის, რომ წითელი არმია და მისი მეთაურები განუხრელად შეასრულებენ სტალინის ბრძანებებს, განუწყვეტლივ, დაუცხრომლად ისწავლიან, სრულყოფენ თავიანთ საბრძოლო ოსტატობას, არ დაკმაყოფილდებიან მიღწეულით.

წითელი არმიის გამარჯვებანი, — ეს არის საბჭოთა წყობილების გამარჯვებანი ფაშიზმის სისხლიან რეციმზე. წითელ არმიაში, მის ორგანიზაციაში, მის სტრატეგიულ დოქტრინაში, მოქნილ ტაქტიკაში, შესანიშნავ საჭურველში, მაღალ მორალურ სულისკვეთებაში ასახულია საბჭოთა სახელმწიფოებრივი სისტემის სრულყოფილება, საბჭოთა კავშირის უპირატესობა ჰიტლერულ გერმანიაზე.

ამხანაგებო! წითელი არმიის უმაღლესი მთავარსარდლობის მიერ სამამული მოკმედების ხელმძღვანელობამ გააკამტვერა მტრის ყველა ეარაუდი და ჩვენგა სასარგებლოდ შეატარა ომის მსვლელობა. ომების ისტორიისათვის უცნობია ისეთი მაგალითები, როცა ომის მიმდინარეობა, რომელიც დასაწყისში ერთი მხარისათვის ესოდენ არახელსაყრელი იყო, ასეთი ოსტატობით ყოფილიყოს გარდატეხილი, ხოლო არმიას, რომელსაც სამხედრო გენიოსის მტკიცე ხელი წარმართავდა, ასეთი გამარჯვებები მოეპოვებინოს. გერმანელი მტარვალების წინააღმდეგ საბჭოთა ხალხის დიდი სამამულო ომი, რომელსაც ამხანაგი სტალინი წარმართავს და ასულდგმულებს, ომების ისტორიაში შევა, როგორც ჯარების ხელმძღვანელობის, ომის წარმოების უმაღლესი ხელოვნების განსაცვიფრებელი ნიმუში. (მქუხარე ტაში).

ჩვენი ძალები იზრდებიან და მტკიცდებიან

ამხანაგი სტალინი ჩვენ გვასწავლის, რომ ომში ის სახელმწიფოები და არმიები იმარჯვებენ, რომელთა ძალები ომის მსვლელობაში იზრდებიან, ხოლო მარცხდებიან ის სახელმწიფოები და არმიები, რომელთა ძალები ომის მსვლელობაში იფიტებიან, მცირდებიან. ჰიტლერელ დამპყრობლებთან ომის ღასაწყისშივე ამხანაგმა სტალინმა წინასწარ განსჯვრიტა, რომ ჩვენი ძალები ომის მსვლელობაში, მიუხედავად მთელი რიგი ოლქებისა და ქალაქების დროებით დაკარგვისა, გაიზრდებიან და გამარჯვება ჩვენ დაგვრჩება. ეს წინასწარხედვა მთლიანად გაამართალა ომის მთელმა მსვლელობამ.

ომის დასაწყისში ჩვენი ხალხისა და უფრარეს ყოველისა მუშათა კლასის, მრეწველობის ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკების წინაშე წამოიჭრა ამოცანა—გაეჩაღებინათ საჭურველის გამოშვება და მოესპოთ გერმანელთა უპირატესობა ტანკების, თვითმფრინავების, ნაღმსატყორცნების, ავტომატების რაოდენობის მხრივ. ეს უძნელესი ამოცანა იყო. საკითხი ასე იდგა: შესძლებს თუ არა საბჭოთა ხალხმშენიფო, ომიანობის დროის ძნელ პირობებში, უზრუნველჰყოს სახალხო მეურნეობის ძალების ზრდა, სამხედრო ინდუსტრიის სწრაფი განვითარება. ასეთი ამოცანა, ამასთან განუზომლად ნაკლები მასშტაბით, ვერ გადასჭრა ვერც მეფის რუსეთმა, ვერც ვილჰელმის გერმანიამ პირველი მსოფლიო ომის წლებში. მათი ეკონომიკა ომის მსვლელობაში ქვეითდებოდა, ინგრეოდა. ასეთსავე ბედს უწინასწარმეტყველებდნენ ჰიტლერელები ჩვენს საბჭოთა ეკონომიკასაც. მაგრამ მათ ეს წინასწარმეტყველებანი უაზრონი აღმოჩნდნენ. საბჭოთა მეურნეობა მძიმე ომის პირობებშიც განაგრძობდა თავისი სიმძლავრის ზრდასა და გადიდებას.

ჩვენმა გმირმა ხალხმა და პირველ რიგში ჩვენმა მრეწველობისა და ტრანსპორტის მუშებმა, ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკებმა ერთად, წარმატებით დადასტურეს ეს ამოცანა.

ლენინი და **სტალინი** სრაკოვში ყოფნის დროს.
გრავიურა ხეზე ჩახატ. პ. სტარონოსოვისა.

ლენინ-სტალინის დროშით საბჭოთა ხალხი გამარჯვებისაკენ მიდის

ამხ. ა. ს. შჩერბაკოვის მოხსენება ვ. ი. ლენინის გარდაცვალების XX წლისთავისადმი მიძღვნილ საზეიმო-სამგლოვიარო სხდომაზე 1944 წლის 21 იანვარს

(დასასრული)

ელო დონბასის განთავისუფლების შემდეგ, და დონეცის ქვანახშირი უკვე მისდის რკინიგზებს, ფაბრიკებსა და ქარხნებს. ფართო ფროხტით სწარმოებს შახტების, მეტალურგიული და სხვა ქარხნების აღდგენის სამუშაოები.

ეს მხოლოდ დასაწყისია აღდგენითი სამუშაოებისა, რომლებშიც მონაწილეობას იღებს ძალი ჩვენი ქვეყანა.

პარტია და მთავრობა უკვე ახლა, ომის პირობებში, მუდმივად ზრუნავენ, რომ გერმანელთა ოკუპაციისაგან განთავისუფლებულ მოსახლეობას ყველა აუცილებელი პირობა ჰქონდეს ნორმალური ადამიანური ცხოვრებისათვის. პარტია და მთავრობა განსაკუთრებით ზრუნავენ ჩვენი ფრონტელების ოჯახებისათვის.

წინანდელ ომებში ჯარისკაცთა ოჯახებს ბედის ანაბარა სტოვებდნენ, ეს ოჯახები ნადგურდებოდნენ და სიღატაკეში ვარდებოდნენ.

წითელი არმიის მეომრები ხედავენ, რომ საბჭოთა სახელმწიფო მათს ოჯახებს გაჭირვებაში არ სტოვებს. მათ იციან, რომ — ეს მათი, საკუთარი, მშობლიური ხელისუფლებაა, რომ იგი დაეხმარება მათს ცოლებსა და შვილებს, მამებსა და დედებს აღადგინონ გერმანელი მტარვალების მიერ დანგრეული მეურნეობა. ეს არის ჩვენი ჯარების მაღალი მორალურ-საბრძოლო სულისკვეთების ერთ-ერთი წყარო.

გერმანელი მტარვალები ცდილობდნენ გაეტეხათ ჩვენი ხალხის ნებისყოფა და სიმტკიცე სისხლიან ბოროტმოქმედებათა საშინელი თარეშით, ტერორით, სახრჩობელებითა და „დუშეგუბაკებით“. წითელი არმიის შეტევის ყოველ დღესთან ერთად სულ უფრო და უფრო აშკარავდება ფაშისტი ყაჩაღების საშინელ ბოროტმოქმედებათა სურათი. გერმანელი ყაჩაღები კაციჭამიების გულცივი ანგარიშიანობით აწამებდნენ და სახრჩობელებზე ჰკიდებდნენ, ჰკლავდნენ და სწვავდნენ, „დუშეგუბაკებში“ სწამლავდნენ ასეულათასობით საბჭოთა ადამიანებს. მოსპონ ერის საუკეთესო ნაწილი, საბჭოთა მოსახლეობის ყველაზე აქტიური, სიცოცხლისუნარიანი ნაწილი, ხოლო დანარჩენები დააშინონ და უტაყვ ხონგბად გადააქციონ — ასეთია ჰიტლერელთა სისხლიანი პოლიტიკა. მაგრამ ჰიტლერელი ყაჩაღების ეს ვარაუდიც ჩაშალეს საბჭოთა პატრიოტებმა. წითელმა არმიამ ფაშისტური მონობისაგან გათავისუფლა მილიონობით საბჭოთა ადამიანები. გერმანელთა მხეცობამ კი არ გასტეხა საბჭოთა ხალხის ნებისყოფა, არამედ კიდევ უფრო გააღვივა გულისწყრომა და სიძულვილი გერმანელი დამპყრობლებისადმი. შურისძიება და სიკვდილი გერმანელ ავაზაკებს! — აი ჩვენი პასუხი ჰიტლერელი კაციჭამიებისადმი. **(ხანგრძლივი ტაში).**

ომის მსვლელობაში გაიზარდა საბჭოთა კავშირის ავტორიტეტი ყველა იმ ხალხის თვალში, რომლებიც იბრძვიან ჰიტლერული გერმანიის წინააღმდეგ. განმტკიცდა, გაძლიერდა მისი საგარეო პოლიტიკური ურთიერთობა.

გაცამტვერდა ჰიტლერელთა გეგმები, რომლებიც დემოკრატიული ქვეყნების გათიშვას ითვალისწინებდნენ. განმტკიცდა ნდობა და ერთიანობა ანტიჰიტლერული კოალიციის ქვეყნებს შორის. ამას, უწინარეს ყოვლისა, მოწმობენ მოსკოვისა და თეირანის კონფერენციების გადაწყვეტილებანი, მოსკოვისა და თეირანის კონფერენციების შედეგად შემუშავებულია გეგმა, რომელიც ითვალისწინებს ჰიტლერული გერმანიის სრულ და საბოლოო განადგურებას. მიღწეულია შეთანხმება სამი მოკავშირე სახელმწიფოს მიერ დაგეგმილი საომარი ოპერაციების ვადებისა, მიმართულებებისა და მასშტაბის შესახებ.

* * *

ამხანაგებო! გასული წლის მანძილზე საბჭოთა ხალხმა ბევრი და შეუპოვრად იმუშავა იმისათვის, რომ მოაახლოოს ჰიტლერულ გერმანიაზე საბოლოო გამარჯვება. ახლა უკვე ცხადია, რომ საქმე ჰიტლერული გერმანიის განადგურებისაკენ მიდის. გერმანელთა არმია კატასტროფის წინაშე დგას. მაგრამ იგი თავისთავად არ დაიშლება. ფეიწყაოებელი შეცდომა იქნება, რომ ჩვენ, ბოლშევიკები, მიღწეულით დავკმაყოფილდეთ.

ჩვენი პარტია აღზარდეს ლენინმა და სტალინმა, რომლებიც ვერ ითმენენ თვითდამშვიდებულობას, ასწავლიან პარტიას არ გაამრუოს წარმატებებმა. მოპოვებული გამარჯვებანი — გვასწავლიან ჩვენ ლენინი და სტალინი — ახალ გამარჯვებათა, ახალ წარმატებათა მიღწევის საფუძველს, საძირკველს უნდა წარმოადგენდნენ. წარმატებები და მიღწევები არაიშვიათად თავბრუს ახვევენ კაცს, წარმოშობენ უდარდელობას, საკუთარი ძალების ზედმეტად შეფასებას და მტრის ძალების არასათანადოდ შეფასებას, მეტის მეტ გულდაჯერებულობასა და ყოყოჩობას. ეს განწყობილებები ყოველთვის წარმოადგენდნენ სერიოზულ საფრთხეს, მით უფრო საშიშნი არიან ისინი ომის პირობებში. ჩვენ გამარჯვების საქმეს დავდუპავთ, ჩვენს რიგებში რომ თვითდამშვიდებულობის განწყობილება გაბატონდეს.

ჩვენს ხალხს, ჩვენს პარტიას მოუხდება კიდევ ბევრი და ენერგიულად იმუშაოს, რომ გამარჯვებამ იზეიმოს. ჩვენ მობილიზაცია უნდა ვუყოთ მთელ ძალებს, ჩვენი არმიის მთელ ძლიერებასა და ოსტატობას, რათა მთლად გავანადგუროთ ფაშისტი დამპყრობები, ვინაიდან გამარჯვება, — ამბობდა ამხანაგი სტალინი, — უბრძოლველად და დაუძაბავად არ მოვა, იგი ბრძოლით მოიპოვება. წითელი არმია, საბჭოთა ზურგი, მთელი ჩვენი ხალხი ყველაფერს გააკეთებენ იმისათვის, რომ საბოლოო გამარჯვების ეს დღე მოაახლოონ.

ხელმძღვანელი და მაორგანიზებელი ძალა ჩვენს ქვეყანაში, ჩვენს ხალხში არის ბოლშევიკური პარტია და ჩვენი ბელადი ამხანაგი სტალინი. **(მჭუხარე, ხანგრძლივი ტაში).**

ბოლშევიკურმა პარტიამ ჩვენი ქვეყნის მშრომელნი მიიყვანა თავისუფალი, ძლიერი სოციალისტური სახელმწიფოს შექმნამდე, ხოლო როცა სამშობლოს მრისხანე საფრთხე დაემუქრა, აღაგზნო საბჭოთა ხალხი საზიზღარ გერმანელ დამპყრობთა წინააღმდეგ წმინდა სამამულო ომისათვის.

ლენინ-სტალინის პარტიამ ერთი მიზნისაკენ წარმართა და დარაზმა ხალხის ძალები ამისათვის, რომ დაეცვა დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის მონაპოვარნი, ჩვენი სამშობლოს თავისუფლება და დამოუკიდებლობა.

ლენინ-სტალინის პარტია მუდამ ზრდიდა ხალხს საბჭოთა პატრიოტიზმის, თავისი სამშობლოს მხურვალე სიყვარულის, ბრძოლაში უშიშრობისა და საბჭოთა სახელმწიფოს მტრებისადმი ულმობლობის სულისკვეთებით. ახლა ბოლშევიკების პარტიას სამართლიანად შეუძლია სთქვას, რომ მისმა მრავალი წლის მუშაობამ თავისი კეთილი შედეგები მოიტანა.

ჩვენმა ხალხმა სამამულო ომში ურყევი ერთიანობა გამოიჩინა. მთელი ჩვენი ქვეყანა გაერთიანდა თავისი დიდი, ბრძენი ბელადის გარშემო. ლენინის დიდი თანამებრძოლი, მისი უკვდავი საქმის განმგრძობი, ჩვენი უმაღლესი მთავარსარდალი ამხანაგი სტალინი მიუძღვება არმიასა და ხალხს სრული გამარჯვებისაკენ, ჩვენი მართალი საქმის ზეიმისაკენ. **(მჭუხარე ტაში).**

გაუმარჯოს ლენინიზმს — ბრძოლებში ნაცად ჩვენს ერთგულ დროშას, რომლითაც ჩვენ ვიმარჯვებთ და გავიმარჯვებთ! **(ტაში)**

გაუმარჯოს საბჭოთა ხალხს, გმირ ხალხს, მეომარ ხალხს! **(ტაში)**

გაუმარჯოს წითელ არმიას და სამხედრო-საზღვაო ფლოტს! **(ტაში)**

გაუმარჯოს ამხანაგ **სტალინს**, რომელიც მიგვიძღვის საბოლოო გამარჯვებისაკენ! **(მთელი დარაზმის მჭუხარე ოვაცია. სხდომის ყველა მონაწილენი ფეხზე დგებიან და მღერიან პარტიულ ჰიმნს „ინტერნაციონალს“).**

(„ლიტ. და ხელოვნ.“ მე-2 გვ.)

კარლო კალაძე

ქართული ბალადა

ჭენებამ, ძილის გამაკრთობელმა,
კვლავ მყუდროება შესძრა მთებისა,—
ვნახეთ, რომ ვიღაც ყაბარდოელმა
მოაგდო ცხენი დაბინდებისას...
მივყევით იმის ფრთაგაშლილ ნაბადს,
გადავიარეთ გზა აჩქარებით,
და ნაბდიანმა ასევე სწრაფად
მხარით შეაღო ქოხის კარები.
აქ იმედივით ენთო სანთელი,
ენთო, ვით ძველი რწმენა თემური,
და ვნახეთ იწვა ორი ქართველი,
ორი ვაჟკაცი გაორინდებული.
ჩვენს ხმაზე წარბი გაშალა ერთმა,
ძლივს მოგვესალმა თვალის გახელით,
უნდოდა ხელი რომ ჩამოერთვა,
ხმა წართმეულად გვითხრა სახელი.
ჯამით შევასვით ჩეგემის წყალი,
ცოტა ვასხურეთ მგონი გულზედაც,—
მოსულიერდა და მისი თვალი
გვერდით მწოლარე ძმობილს უმზერდა...
„— თუ ცოცხალი ვარ და სული მიდგას,
მხოლოდ ამ უცნობ გმირის სურვილით“,—
გვითხრა დაჭრილმა და მერე დიდხანს
ბაგე უკრთოდა მტრის სიძულვილით...
„ცუდად გაგვწირა ბედმა, იმ დილით,
შორს გაჭრილები მდინარის იქეთ,
შვიდნი ვებრძოდით სიკვდილს სიკვდილით,
ვქვითკირდებოდით მიუცალ ციხედ.
„შვიდმა ერთმანეთს შევხედეთ ნდობით.
მაგრამ ნაღმებით დაფლეთილ მინდორს
სხვა კიდევ ერთი ერთგული თოფით
თურმე გმირულად იცავდა იმ დროს.
„როცა ბრძოლაში შვიდნივ დავეცით,
ქვეშ მოვიყოლეთ მტარვალთა ხროვა,
ბრძოლის ველიდან თითქოს თავისით
მე იგი ბედმა მომიახლოვა.
„მან გაარღვია ქარცეცხლის რკალი
და სამშვიდობოს შუაგზიდანაც
თვალს მისწვდა ჩემი ცოცხალი თვალი.
მნახა და... მხარით გამომიტანა.
„სურდა გაეჭრა მდინარე ცურვით,
სურდა ეომა გერმანელებთან...
ტყვიას ესროდნენ ვაჟკაცის სურვილს,
მაგრამ თავს მაინც ვერ მანებებდა.
„ის იყო ტანჯვით გავედით გაღმა,
რომ სულის მოთქმას დასწრო ტყვიამ...
წელს მოხვეული მარჯვენა გახმა,
მაინც სიკვდილმა იმხვერპლა გვიან“...
სთქვა ეს დაჭრილმა გულის კანკალით,
გმირის სახელი კი არ იცოდა,
თუმცა გმირობის დიად მაგალითს
ასახელებდა უიმისოდაც.
გმირს დავაცქერდით, მას ერთად-ერთი
სიცოცხლე ჰქონდა, მეტი კი არა —
და ეხლა იწვა დაჭრილის გვერდით,
რომელსაც სული გაუზიარა.
სიცოცხლე მისი არ დაკარგულა,
დე, სასახელოდ სიმტკიცეს ერქვას!
სახელად იგი ბედმა არგუნა
ივერთა კლდეებს, იმერთა ძელქვას...
დე, წინაპართა სულისთქმას ჰგავდეს,
მომავლის დღეთა რწმენად ვადიდოთ!
ყოველ ქართველის გულად ფეთქავდეს
აღმოუთქმელი სამარადისოდ.

ცაცხვის ყვავილი

მოგონება

დრო იყო... აგრე. ალვათა ზემოდ
მეც ამისწრებდა მზე დილ-დილობით.
და მერე ცაცხვის ქვეშ საოცნებოდ
გაიშლებოდა ჩემთვის ჭილოფი.
ქვეყნად ჯერ ომის ცეცხლი არ ენთო,
არ გვაშფოთებდნენ დამორებანი,—
გული გვიკრთოდა უერთმანეთოთ,
ტოლად შეკრული როგორც ლებანი.
დრო იყო, მახსოვს, და ცაცხვის ხემაც
ტოტი გაშალა გაიზაფხულა.
მერე კოინდარს დაჰკრა სიცხემაც,
ჩუმად ხუჭავდა ფოთლებს სამყურა.
და ჩრდილ ქვეშ თვალი მეც მიმელულა,
ვგრძნობდი ფიქრივით მიმავალ მაისს...
უკვე მზე იდგა და იმერულად
თავს გვეელებოდა ნიავი მაინც.
ჩრდილივით ფრთხილი, დაბლა დახრილი,
ტოტი უნებურ ძილს თუ ელოდა,—
მოსწყდა უეცრად ცაცხვის ყვავილი,
რომ ჩემს გაღეღილ გულს დაფრენოდა.
მოულოდნელად შეეკრთი მხილველი,
მივხვდი ყვავილთა ფრენა მაღვიძებს.
და ვუღიმოდი, ვით გულივერი,
ოქროს დეზებზე მდგარ მამლაყინწებს...
დრო იყო მეთქი... დრო სასურველი,
მიყვარდა ცისკრის ლამპრად ანთება,
დღესაც კი ცაცხვის ხეთა სურნელი
ჩემს დაშორებულ გულს ელანდება.
ცაცხვის ყვავილი დავხატო მინდა,
გავხადო მინდა სიმღერის ღირსი,
თავისით ჩემთან რომ ჩამოფრინდა
ერთხელ, ჩემს მყუდრო მამულში დღისით.

მხატვრების საფრონტო აღბომიდან

ათეულის მეთაური **ვლ. პაპიძე**
ნახ. **ვახტანგ ჯაფარიძისა**

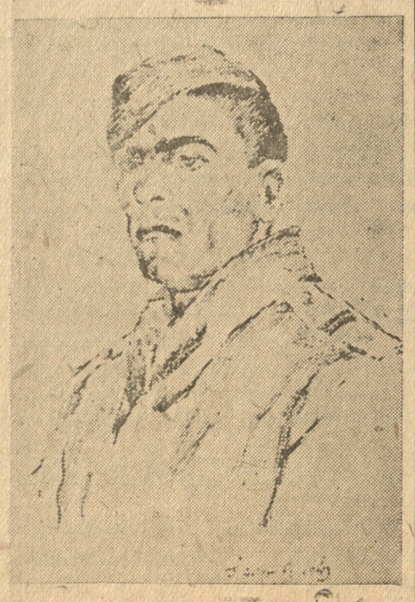

უფრ. სერჟანტი **გრ. სამხარაძე**
ნახ. **შ. მამალაძისა**

ივ. ანისიმოვი

რა ღალატობენ ფრანგულ ლიტერატურას*

წერილი პირველი

1939 წლის შემოდგომიდან, იმ დღიდან, რაც ომი დაიწყო, ჩვენ ცოტა რამ ვიცით ფრანგ მწერლებზე, კიდევ ეფრო ძუნწი ცნობები გვაქვს ამის შესახებ შას შემდეგ, რაც 1940 წლის ბაფხულზე საფრანგეთი დაეცა, შემუსვრილი გერმანელ ფაშისტთაგან. თანადროული საფრანგეთის ბევრი მწერალი ჩვენ გვიყვარდა. ბევრი მათგანი ჩვენი მეგობარი იყო. მათი ბედი და ბედი მთელი ფრანგული მწერლობისა ჩვენ გვაწუხებს და გვაინტერესებს. ამ პატარა ნარკვევით მკითხველს მსურს გავუზიარო ის, რაც ჩემთვის ცნობილია ამ საკითხში, გასაგებია, თუ ეს ცნობები, ჩემგან დამოუკიდებელი მიზეზის გამო, სრული არ იქნება.

გერმანელებმა საკონცენტრაციო ბანაკში მოათავსეს რომენ როლანი და გვაქვს ყველა საფუძველი ვშიშობდეთ, რომ საფრანგეთმა და მთელმა მსოფლიომ დაჰკარგეს ეს დიდი მწერალი. სპპატიმროში ზის ჩვენში ცნობილი წიგნის „დაფლეთილი პარიზის“ ავტორი — ჟან კასუ. გერმანელებმა დახვრიტეს შესანიშნავი პოეტი სენ-პოლ-რუ, ჟაკ დეკური, რომელიც მოწინავე ლიტერატურის ერთ-ერთი გამოჩენილი ხელმძღვანელი იყო, ფილოსოფოსი ჟორჟ პოლისერი. ხოლო ანრი ბერქსონი, რომელმაც ვერ გადიტანა საფრანგეთის დამხობა, გარდაიცვალა.

ამ მარტირილოგით იწყება ომის წლების ფრანგულ ლიტერატურის ისტორია. დანაკლისი მძიმეა და აუნაზღაურებელი. ის ტრაგიკულ შუქსა ჰფენს ყველაფერსა და ყოველივეს. ის შურისგებისკენ მოუწოდებს საფრანგეთს. მტრისადმი წმინდა შურისგების მომწოდებელი რისხვისაკენ. დე, მალე ამოვარდეს ეს ქარიშხალი.

გერმანელებმა დაჰფლითეს საფრანგეთი, ამასთან სცადეს მოედრიკათ და დაემორჩილებიათ მისი სული. სწორედ ისევე, როგორც შეაკოწიწეს პეტენის მარიონეტული „ხელისუფლება“. პირველ დღიდანვე გერმანელები ლამობდნენ შეექმნათ შთაბეჭდილება ითქოს ფრანგული აზროვნება „ჰყვავის“ დამპყრობლების ჩექმის ქუსლქვეშ. აქაც ისინი მოქმედებდნენ „შოლტითა და ქადით“ — ლამობენ ფრანგ მწერლების თავიანთ მხარეზე გადაბირება. პირველად ფრანგი მწერლებისაგან ისინი არაფერს არ მოითხოვდნენ, გარდა იმისა, რომ ეწერათ და ებეჭდათ. გერმანელებს სჭირდებათ შექმნან გარეგნული შთაბეჭდილება, რომ საფრანგეთის ლიტერატურული ცხოვრება გრძელდება. მათ სჭირდებათ მწერლები ზნეობრივად გახრწნან და გააბერწონ, მათ სიმართლის ლაპარაკის შესაძლებლობა მოუსპონ და ამგვარად გახადონ ისინი ოკუპანტების ნებითი თუ უნებლიე მონაწილე. წარმოიშვა საეჭვო ცნება „კოლლაბორაციონისტი“ — „მოთანამშრომლე“, ცნება, რომელიც ამ წლებში იქცა მიჯნად, რომელიც ფრანგულ ლიტერატურას ჰყოფს იმათგან, ვინც გამცემლობამ ფრანგული მწერლობის რიგებიდან გააძევა. „კოლლაბორაციონისტი“ სარგებლობს ყველა ნივთიერი და პოლიტიკური სიკეთით, ხოლო ის, ვინც გერმანელებს არ ემსახურება, გაჩწირულია აუტანელი გაჭირვებული ცხოვრებისათვის, განწირულია სასიკვდილოდ.

მაგრამ ვერც პროვოკაციით, ვერც მუქარით გერმანელებმა ვერ შესძლეს მოედრიკათ და დაემორჩილებიათ ფრანგული ლიტერატურა. „კოლლაბორაციონისტები“ ძალიან ცოტანი აღმოჩნდნენ, ხოლო მან, ვინც „კოლლაბორაციონისტი“ გახდა, შესწყვიტა არსებობა, როგორც მწერალმა. იმ მწერალთა შავ სიაში, ვინც საფრანგეთს ღალატობ, ჩვენ ვხვდებით უკვე ნაძირალად ქცეულთ — დრიე-ლა რომელს, პოლ მორანს, სელინს, ბორდოს. ეს „დანაკლისი“ არასოდეს სასინანულო არ იქნება საფრანგეთისათვის. ამ გათახსირებული ვაუბატონებისაგან წინადაც ყველაფერი იყო მოსალოდნელი. „კოლლაბორაციონისტი“ გახდა მონტერლანი, რომელმაც ამ ხანებში დასწერა ჭეშმარიტად უსუსური პიესა „მკვდარი დედოფალი“, ჟიროდუ, ჟიონონ. ისინი წინად ფრანგი მწერლები იყვნენ, ხოლო ახლა გერმანიის საზიზღარი აგენტები გახდნენ. ფრანგული ლიტერატურა უმათოდაც იარსებებს. მათ კი თავის თავს ბოლო მოუღეს. თუ არა თვითმკვლელობას, სხვას ვერაფერს უწოდებთ „კოლლაბორაციონიზმს“.

უნდა ითქვას, რომ ამ ჟურნალის მწერლებმა დამსახურებისდამიხედვით მიიღეს საკადრისი დაფასება გაზეთ „ფიგაროსაგან“, როცა იგი გამოდიოდა. ეზოპის ენით, საკმაოთ გამსჭვირვალე გადაკრული სიტყვებით „კოლლაბორაციონისტების“ გამცემლობა ამხილეს და შეაჩვენეს თავიანთ სტატიებში დიუამელმა, მორიაკმა, შლიუმბერჟემ. შეიძლება დარწმუნებული ვიყოთ, რომ ფრანგები არასოდეს გამცემლობას არ აპატიებენ არც სელინს, რომელიც დიდიხანია ფაშისტობს, არც ჟიონონს, და საერთოდ ... „კოლლაბორაციონისტებს“ ... მრისხანე ... „კოლლაბორაციონისტები“ თავს კარგად ვერ გრძნობენ.

არც ისე დიდიხანია, რაც დრიე ლა როშალი იძულებული გახდა ჟურნალ „ნოველ რევიუ ფრანსეზ“-ში, რომელიც გერმანელებს ეხმარება ფრანგულ ლიტერატურის გახრწნაში და რომელსაც თავად ლა-როშალი რედაქტორობს, ეღიარებია „მე ძალიან არ მსიამოვნობს თითქმის მხოლოდ ითცხვში ვიფიქრო ის, რასაც ვფიქრობ, ვილაპარაკო ის, რასაც ვლაპარაკობ, და ვიყო თითქმის ერთადერთი ლიტერატორი, რომელიც აშკარად ღებულობს შექმნილ მდგომარეობას. თითქმის მთელი ფრანგული აზრი, თითქმის მთელი ფრანგული ლირიზმი ჩვენი წინააღმდეგია“. ეს აღსარება კარგად აშუქებს მთელს სურათს და კარგათ ხსნის, თუ რატომ იქცა უსუსურ და ყოვლად უმწეო ორგანოდ ჟურნალი, რომელიც დიდ სახელს ატარებს და რომლის გამოყენებაც გერმანელებს სურდათ საპროვოკაციოთ. ამ ჟურნალს უკვე აღარ ჰყავს თანამშრომლები; არაფერი არ გამოვიდა ამ უნამუსო წამოწყებიდან. ვერავის გაბრიყვება ვერ შესძლეს, და დრიე ლა როშალს, რომელიც თავისი ზურგით მალავს გერმანულ ხაფანგს, უკვე აღარ შეუძლია დაჰფაროს თავის გაბოროტება.

საფრანგეთის შემუსვრა იმდენად სწრაფად მოხდა, რომ საზღვარგარეთ გაქცევა მხოლოდ ცალკეულმა მწერლებმა თუ მოასწრეს. გერმანელების მიერ ოკუპირებულ ნაწილში და ვიშის „მთავრობის“ სამეუფოშიც ბევრი მწერალი დარჩა. ტრაგიკული დაბნეულობა, რომელმაც მათი ერთი ნაწილი მოიცვა, გამოიხატა „პასიური წინააღმდეგობით“, იმ პოზიციით რომელიც ასე გავრცელდა, ამ მძიმე განსაცდელის წლებში. ფრანგი მწერლები, რომლებიც მწვავედ განიცდიდნენ საფრანგეთის დაცემას და იტანჯებოდნენ მისი ტანჯვით, დიდხანს ვერ ხედავდნენ ვერავითარ გამოსავალს. ტრაგიკული გაშეშება — აი სახელი იმ მდგომარეობისა, რომელშიაც ისინი ჩააგდო საფრანგეთის კატასტროფამ.

მრავალთა და მრავალთა განწყობილებას გამოხატავს ფრანსუა მორიაკი, როცა სწერს: „საფრანგეთი განაგრძობს ცხოვრებას მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც ,თვითეული მისი მოქალაქე განაგრძობს თავის მოღვაწეობას იმ ადგილზეკე, რომელზედაც მას კატასტროფამ მოუსწრო. საჭიროა, რომ ჩვენი გული განაგრძობდეს ,ძგერას, ,ხანგრძლივი ავადმყოფობა გულის გამოცდაა. მთელი საკითხი ის არის, გადაიტანს კი გული?, — ამბობენ ხოლმე ექიმები. საფრანგეთის გულმა გადაიტანა და გადაიტანს. აი რატომ არავის არ მოსდის აზრად დასცინოს სხდომებს, რომელთაც ყოველ ხუთშაბათობით იწვევენ დედაქალაქში დარჩენილი აკადემიკოსები ლექსიკონის განსახილავად. არა იმისათვის, , რომ იჩხრიკედელაონ, ეს მხცოვანი ადამიანები 1942 წლის ტრაგიკულ პარიზში მთელს საათს ანდომებენ თვითეული სიტყვის აზრის განხილვას. ამას სჩადიან იმისთვის, რომ მთელს ქვეყანას დაანახვონ, რამდენადაც კი ეს მათზეა დამოკიდებული, რომ საფრანგეთი გაგრძობს არსებობას. ჩვენ დავარიგეთ ჩვენი დიდი ლიტერატურული პრემიები, როგორც ამას ვშვრებოდით ყოველწლიურად. პარიზში არაფერი არ შეწყვეტილა. ხელოვნებაც გრძელდება. დიდი ხელოვანნი აღსდგნენ მკვდრეთით და ანუგეშებენ შეძრწუნებულ ცოცხალთ. ჩვენ ქედმოხრილნი ადგილს უთმობთ მათ, ,ვინც წინ გვისწრებდა. მკვდრები უნდა მოვიდნენ ცოცხალთა შესანაცვლებლად — მათი ფერფლი უფრო ცხელი და მხურვალეა, ,ვიდრე ჩვენი სიცოცხლე. პარიზი არა მარტო ჰქმნის სიცოცხლის ილუზიას, არამედ სცოცხლობს. იგი განაგრძნობს არსებობას. განვაგრძოთ — ეს არის დღეს ყველაფერი“.

მორიაკის სტატიას თანაგრძნობით შეხვდა მთელი ფრანგული, მათ შორის, დე გოლის პრესაც.

მძიმე კრიზისის დღეებში მთელი სისრულით გამომჟღავნდა ფრანგი ესტეტების და აპოლიტიკური მწერლების უმწეობა. პატრიოტიზმი მათ ეყოთ იმდენად, რომ არ მიეღოთ გერმანელთა „გაარშიყება“ მაგრამ იმისათვის რომ თავიანთი სიტყვით აღეფრთოვანებიათ და შთაეგონებიათ ფრანგი ხალხის გამანთავისუფლებელი ბრძოლა, მწერლების ამ ნაწილს არ აღმოჩნდა არც ვაჟკაცობა, არც საჭირო სიტყვები. აქედანაა მორიაკის ლოზუნგი „ოღონდ განვაგრძოთ არსებობა“, აქედანაა „შეურაცყოფილი სიამაყის“ სევდიანი პოზა. მას სხვას ვერაფერს უწოდებთ.

*) დასავლეთ ევროპული ლიტერატურის ცნობილი მკვლევარის ივ. ანისიმოვის ეს სტატია დაწერილია სპეციალურად ჩვენი გაზეთისათვის.

ვიაროთ ერთი გზით

აკაკის გამოუქვეყნებელი სიტყვა უკრაინელებისადმი

...მრავალფეროვანია ბუნება, მაგრამ ...მრავალფეროვანებაშია მთელი ქვეყნიერების სიძლიერე და სიმშვენიერე. ...დამიწას ჩვენ ოთხ მხარედ ვყოფთ. ...მხარეები არა ჰგვანან ერთმანეთს, ...ყოველი მათგანი თავისებურებით გა...ნირჩევა, მაგრამ ამ თავისებურებით ...ისინი ურთიერთს ავსებენ. შეუძლებელია წასვლა ბუნების წინააღმდეგ. მა...ლითისათვის ავიღებ ჩემს თავს: მე ...ვაბადებით ქართველი ვარ, ამიტომ ...წინარეს ყოვლისა უნდა ვცდილობ... ჩემი ეროვნული თავისებურების, ...ი. ენის, სჯულის, ისტორიის და ...სხვათა განვითარებას და მხოლოდ ...ამის შემდეგ გაჯხდები ღირსეული თა...ნამოძმე. ხოლო თუ მე უარს ვიტყვი ...საკუთარ მეზე, თუ ჩავლავ ჩემში ქა...ართველობას, როგორ უნდა გადავიქცე ...საუკეთესო ადამიანად?

...ესევე უნდა ითქვას ყველა იმაზე, ...ინც განაპირა ქვეყნებში სცხოვრობენ. თქვენ, უკრაინელები, როგორც ...ლავთა ტომი, უფრო ახლო ხართ რუსებთან, მაგრამ საკმაოა ხელი აიღოთ თქვენს ეროვნულ თავისებურებაზე, ...ისტორიაზე და სხვაზე, ჩაჰკლათ თქვენში უკრაინელობა, რომ ვერ გახდეთ ...კარგი პატრიოტი.

...აი ჭეშმარიტება, რომელსაც ასი ...წლის წინათ ქადაგებდა დიდი და სიმ...პატიური წინასწარმეტყველი შევჩენკო. იმიტომ ვამბობ, სიმპატიური-მეთქი, რომ პირადად ვიცნობდი მას და ...მისგან ვისწავლე სამშობლოს სიყვა...რული.

...ასეთ დიდ ადამიანს წარმოშობს ...მხოლოდ დიდი ერი. მაგრამ ეს დიდი ...ადამიანი, თავისი ერის გარდა, სხვა ...ერებსაც ეკუთვნის. ამიტომ ნება მო...გვეცით, რომ ჩვენც, ქართველებიც, ...შეუერთდეთ თქვენს ზეიმს და პატი...ვი ვცეთ დიდ უკრაინელს.

...როდესაც ჩვენი წინაპრები რუსებს ...ეზვეოდნენ, ჩვენ, შვილისშვილებს, ან...ერძად დაგვიტოვეს: არ დავივიწყოთ ...სტუმართმოყვარეობა და გვიყვარდეს ...და ვმეგობრობდეთ რუსებს, რათა გა...ნუყრელად, ხელი-ხელ გადაბმულებმა ...ვიაროთ ერთი გზით...

მინანერი

...აკაკი წერეთლის „სიტყვა უკრაინელებისადმი“ ავტოგრაფის სახით ინახება საქ. მუზ. ...ხელნაწერთა განყოფილებაში № 1425.

...პოეტმა ეს სიტყვა წარმოსთქვა რუსულად ...სახალხო სახლში (აწ მარჯანიშვილის თეატრი) 1914 წელს შევჩენკოსადმი მიძღვნილ საღამოზე.

...ავტოგრაფი დაწერილია რუსულად, ერთ...ნახევარ თაბახ ფურცელზე.

...ამ წერილის დასასრული შეიძლება ამნაირად აღვადგინოთ: საქმე ის არის, რომ აკაკიმ თითქმის ასეთივე სიტყვით მიმართა პოეტ ბალმონტს, რომელიც თბილისს 1914 წელს ეწვია. აკაკის ეს სიტყვა მაშინდელმა გაზეთებმა ასე გადმოგვცეს: „კ. ბალმონტის პატივსაცემად 12 აპრილს ქართულ თეატრში გაიმართა სალამო. სალამო გახსნა აკაკიმ, რომელმაც მოკლე სიტყვით აღნიშნა, რომ იყო ძველი რუსეთი, რომელსაც არ აინტერესებდა საქართველო; თანდათან იბადება და ძლიერდება ახალი რუსეთი, რომელიც ...ონნისძიებას ხმარობს, რათა ქართველები გაიცნოს, მეგობრობა განამტკიცოს“ („სახალხო გაზეთი“; 1914 წ., № 1162).

ასეთი აზრი ორი ერის კულტურულ ურთიერთობის შესახებ აკაკიმ მოათავსა აგრეთვე გაზეთ „ზაკავკასკაია რეჩში“ (1914 წ., № 84), ხოლო მოგონება შევჩენკოზე—„ზაკავკაზიეში“, 1911 წ., № 45.

...რაც შეეხება უკრაინელებისადმი თქმულ ამ სიტყვას, რომელიც აკაკიმ წერილობითი სახით სრულად დაგვიტოვა, ისიც შეიძლება შევსებულ იქნას. აკაკიმ სახალხო თეატრში თავისი სიტყვა ასე დაამთავრა: „გიყვარდეთ თქვენი სამშობლო და დედაენა ისე, როგორც განსვენებულ შევჩენკოს უყვარდა, რადგან მისი ...ხსოვნისათვის ეს საუკეთესო ჯილდო და ...ელთუქმნელი ძეგლი იქნება“ (იხ. ჩემი ...ნარკვევი: „შევჩენკო ქართულ ლიტერატურაში“ — „ლიტერატურული საქართველო“, 1939 წ., № 14).

ი. გრიშაშვილი

მ. ხუციშვილი

ი. გრიშაშვილი როგორც მკვლევარი

იოსებ გრიშაშვილმა პირველადვე, თავისი პოეტური მუშაობის პარალელურად, კვლევის ობიექტად ძველი თბილისი აირჩია და გააცოცხლა იგი თავის ნარკვევებში. მის პირველ გამოკვლევას „საიათნოვა“ ეწოდება. მიუხედავად იმისა, რომ საიათნოვას შესახებ ნაკლები ბიოგრაფიული ცნობები მოიპოვება, გრიშაშვილმა თავის ნარკვევში მოგვცა სრული სახე აშუღი მგოსნისა. პოეტ-მკვლევარს საფუძვლიანად აქვს შესწავლილი საიათნოვას გარემო: ერთის მხრივ, მისი ურთიერთობა ერეკლე მეფესთან და პატონიშვილებთან და საერთოდ საიათნოვას ადგილი სასახლის კარზე, მეორეს მხრივ — დახასიათებულია ქალაქური პოეზიის საუნჯე, რომელიც ქართული და აღმოსავლური პოეზიის ნარევს წარმოადგენს და რომელიც საიათნოვას შემოქმედების წყარო იყო.

წიგნში წარმოდგენილია საიათნოვას ქართული ლექსები, რომელთა დადგენაზე პოეტს დიდი შრომა აქვს გაწეული, რადგან ავტოგრაფები არ დარჩენილან. საიათნოვა უმემკვიდრეოდ არ გადაშენებულა (ვგულისხმობთ შემოქმედებითს მემკვიდრეობას), მის პოეზიას გამგრძელებლები ჰყავდნენ როგორც ოფიციალურ ლიტერატურაში, ისე თბილისის აშუღებში, რომლებიც XIX საუკუნეში მოღვაწეობდნენ.

სწორედ ამ მემკვიდრეთა ცხოვრება და შემოქმედება არის ასახული მეორე ნარკვევში — „ძველი ტფილისის ლიტერატურული ბოჰემა“. იქ პოეტი-მკვლევარი გვაცნობს თბილისის მკვიდრს ყარაჩოღელს, მის ზნე-ხასიათს, გონებრივ საუნჯეს თუ ფიზიკურ ტემპერამენტს. ეს წიგნი უშუალო გაგრძელებაა „საიათნოვასი“, ოღონდ მასში უკვე XIX საუკუნის თბილისია მოცემული. მეორე ნაწილი ამ წიგნისა შეიცავს ქალაქური (თბილისური) ფოლკლორის ყარაჩოღული პოეზიის წარმომადგენელთა ნაწარმოებების განხილვას. „ბოჰემაში“ მოხსენებულია თითქმის ყველა, ვინც ქალაქურ პოეზიას ჰქმნიდა, ვინც მძლავრად ააღერა მოქალაქური მოტივი და პოლიტიკურ ცხოვრებას დაუახლოვა როგორც საკუთარი შემოქმედება, ისე თავისი აუდიტორია. გრიშაშვილმა ამ წიგნში გააცოცხლა სახეები გივი-შვილისა, სკანდარნოვასი, განჯისკარელისა, ეთიმ-გურჯისა, ბეჩარასი და სხვათა. მკვლევარმა ამ წიგნით, როგორც თვითონვე სწერს, „დავიწყების სუდარა მოაცილა ადამიანებს, რომელთა შემოქმედებაც თბილისის მდაბიო ხალხის რამდენიმე თაობას ასაზრდოებდა“: ეს შემოქმედნი თავისებური პოეტური სტილის, საკუთარი პოეტური გზის და მსოფლმხედველობის მატარებელნი იყვნენ. მათ ლექსებში საატრფიალო-სამჯნურო მოტივის გვერდით ჩნდება მოქალაქობრივი მოტივი, აქ ხმას იმაღლებენ მუშა-პოეტები და ქმობა-ერთობას ქადაგებდნენ.

ამ წიგნში მოცემულია აშუღური პოეზიის „წიგნურ ყაიდაზე“ გადასვლის გზა. ეს წიგნი უფრო დიდი მნიშვნელობისაა, ვიდრე ლიტერატურული ნარკვევი. ამ წიგნს გვერდს ვერ აუვლის ლიტერატურის ვერც ერთი მკვლევარი, ვერც ისტორიკოს-ეთნოგრაფი.

ამ ბოლო დროს გრიშაშვილმა ალექსანდრე ჭავჭავაძის თხზულებანი გამოსცა. წიგნს წამძღვარებული აქვს საკმაოდ დიდი, შეცნიერული ღირებულების მქონე ნარკვევი. ეს არის ალ. ჭავჭავაძის პირველი სრული და ყოველმხრივ დამუშავებული გამოცემა. ამით მკითხველს საშუალება ეძლევა გაეცნოს XIX ს-ის პირველი ნახევრის დიდბუნებოვან ადამიანს და ნიჭიერ პოეტს.

გრიშაშვილი თავის მონოგრაფიაში, სათანადოდ აფასებს რა პოეტის შემოქმედების ხასიათს, ილაშქრებს იმათ წინააღმდეგ, ვინც ალ. ჭავჭავაძეს მხოლოდ სამიჯნურო სიმღერების ავტორად, მხოლოდ სატრფიალო ლირიკის წარმომადგენლად სთვლის, ვისაც ავიწყდება ის ლექსები, სადაც მკაფიოდაა გამოხატული მოქალაქეობრივი და პატრიოტული იდეები. მკვლევარი ბევრ ახალ მასალას იძლევა ჭავჭავაძეების მთელ ოჯახზე, განსაკუთრებით პოეტის ცნობილ ქალებზე ნინოსა და ეკატერინეზე.

ალ. ჭავჭავაძის ლექსები მხოლოდ ერთხელ გამოიცა—1884 წელს. მრავალი დეფექტი ჰქონდა ამ გამოცემას. გრიშაშვილს ყველა ლექსი ხელნაწერთან შეუდარებია და, რაც მთავარია ბევრი აქამდე უცნობი ლექსი ჩაუმატებია. გარდა ამისა, მრავალი ლექსისათვის თარიღი დაუდგენია. აქამდე გამტკიცებული აზრი, რომ პატიმრობასთან დაკავშირებული ლექსები ალექსანდრე ჭავჭავაძისა 1832 წლით იყო გამოწვეული, გრიშაშვილმა უარჰყო. მკვლევარმა ზუსტად დაადგინა რომ ეს ლექსები გამოხატავენ ა. ჭავჭავაძის 1804 წლის პატიმრობის განწყობილებას.

ა. ჭავჭავაძის თხზულებათა ახალ გამოცემაში წარმოდგენილია თარგმანები, რაც მანამდე უცნობი იყო მკითხველისათვის. ამ თარგმანებიდან ბევრი რამ იქცევს ყურადღებას, მათ შორის „ახლოით გაჩხრეკილი კაცი“. ეს უკანასკნელი უაღრესად საინტერესო ნაწარმოებია. მასში მგზნებარე, ცოცხალი სახეებით გადმოცემულია დიდი იდეები თავისუფლებისა და ჰუმანიზმისა.

წიგნს ერთვის მეცნიერულად დამუშავებული აპარატურა, ალ. ჭავჭავაძის ლექსიკის განმარტებები, რაც აუცილებლად დიდი შენამატია ქართული ლექსიკოლოგიისათვის.

ბიოგრაფიასთან ერთად მკვლევარი იხილავს მწერლის შემოქმედებითს გზას, ზრდას და განვითარებას. გრიშაშვილს უშუალოდ მივყევართ მწერლის შემოქმედებითს ცხოვრებასთან, გვახედებს მის შემოქმედებითს ლაბორატორიაში.

თავის გამოკვლევებში პოეტი გრიშაშვილი კვლავ თბილისის ირგვლივ ტრიალებს. მისი პოეზიის სათავეც თბილისის მდიდარ ფოლკლორშია.

ლიტერატურის ისტორიის რთული პროცესის სრულყოფილად წარმოდგენისათვის აუცილებლად საჭიროა შესწავლა ე. წ. მეორეხარისხოვანი მწერლების შემოქმედებისა. გრიშაშვილმა ამ მხრივაც სათანადო წვლილი შეიტანა ჩვენი ლიტერატურის კვლევის საქმეში. 1927 წელს მან გამოსცა პოეტის სოლო ფოშაძის ლექსები. წიგნს ასე აწერია: „დავიწყებულნი და გამორჩენილნი“. ძმავე სერიის გაგრძელებაა 1938 წელს დაბეჭდილი „სიმღერები“ შიო მღვიმელისა. შიო მღვიმელი მხოლოდ საბავშვო თემატიკით არ განისაზღვრებაო, — სწერდა გრიშაშვილი და მართლაც მკვლევარს ისეთი ლექსები დაუგროვებია, საიდანაც შიო მღვიმელი სჩანს, როგორც ნაციონალურ-განმათავისუფლებელი იდეების მომღერალი, მებრძოლი პატრიოტი-პოეტი.

ი. გრიშაშვილის სხვა სამეცნიერო ნაშრომთაგან უნდა აღინიშნოს ვრცელი წერილი „ილია ჭავჭავაძე და ქართული თეატრი“, რომელიც დაიბეჭდა ილიასადმი მიძღვნილ საიუბილეო კრებულში. ამ ნარკვევში ავტორმა ილიას მოღვაწეობის ახალი მხარე გააშუქა, მან წარმოგვიდგინა ილია, როგორც ქართული თეატრის დიდი მოამაგე. ი. გრიშაშვილმა გამოაქვეყნა კომენტარიებით ი. ჭავჭავაძის პიესა „მაჭანკალი“, სასცენოდ გადაკეთებული თვით ავტორის მიერ „კაცია-ადამიანიდან“. შემდეგ აღსანიშნავია მკვლევარის შრომა ავქს. ცაგარლის შესახებ, რომელიც წინასიტყვაობის და კომენტარიების სახით დაერთო ცაგარლის თხზულებათა 1936 წლის გამოცემას. ამ წიგნში გრიშაშვილმა გამოაქვეყნა მრავალი მეტად საინტერესო და დღემდე უცნობი მასალა ქართული თეატრის მუდმივი დასის ჩასახვისა და განვითარების შესახებ.

აკაკის ცნობილი პოემა „თორნიკე ერისთავი“ დღემდე იბეჭდებოდა დამახინჯებული სახით: პოემას აკლდა რამდენიმე ათეული სტრიქონი. გრიშაშვილმა აკაკის თხზულებათა აკადემიური გამოცემის მესამე ტომის რედაქტორობის პროცესში აღადგინა ამ პოემის მთლიანი სახე.

არ ყოფილა არც ერთი მნიშვნელოვანი თარიღი ქართული, რუსული თუ სხვა მოძმე ხალხის ლიტერატურის ისტორიიდან, რომ გრიშაშვილს პატარა ნარკვევი მაინც არ მიეძღვნას. ასეთებია ილიას, აკაკის, პუშკინის, ოსტროვსკის, შევჩენკოს და მირზა-ფატალი ახუნდოვის იუბილესთან დაკავშირებით დაწერილი ნარკვევები. ლერმონტოვის იუბილესათვის მკვლევარმა დაამზადა ლერმონტოვის ქართულად თარგმნილ ნაწარმოებთა სრული ბიბლიოგრაფია.

გრიშაშვილის გამოკვლევებში ყურადღებას იქცევს არა მარტო მეცნიერული სიზუსტე, არამედ ცოცხალი ენაც, რის გამოც მისი ისტორიულ-ლიტერატურული გამოკვლევები მუდამ ინტერესით იკითხებიან.

ლადო დოლნაძე

შალვა მშველიძის პირველი სიმფონია

ქართული სიმფონიური მუსიკა, მიუხედავად მეტად ხანმოკლე ისტორიისა, თავისი განვითარების ინტენსიურ პერიოდს განიცდის. ქართველი ავტორები თანდათან იპყრობენ სიმფონიურ ესტრადას. შ. მშველიძე, რომელიც თანამედროვე ქართველ კომპოზიტორთა სახელოვან ავანგარდს ეკუთვნის, კვლავ ახალი ნაწარმოებით გვეხმაურება. მისი პირველი სიმფონია კომპოზიტორის წარმატების მაჩვენებელია და უთუოდ მნიშვნელოვან მოვლენას წარმოადგენს თანამედროვე ქართულ მუსიკაში. საგაზეთო წერილში ძნელია პირველად შესრულებული და მოსმენილი სიმფონიის ყოველმხრივი შეფასება, მით უმეტეს ნაადრევია საბოლოო და კატეგორიული დასკვნების გამოტანა. ჩვენ მხოლოდ პირველ შთაბეჭდილებას გამოვთქვამთ.

შ. მშველიძის პირველი სიმფონია, კომპოზიტორის შემოქმედებითი ევოლუციის თავისებური სინტეზია. ადრინდელი საორკესტრო სუიტები, საკმაოდ პოპულიარული სიმფონიური მინიატურები („აზარ“, „ფშაური“), ყველასათვის ძვირფასი და დიდი მასშტაბით დაფასებული სიმფონიური პოემა „ზვიადაური“—გზას უკაფავენ კომპოზიტორს თავის პირველ სიმფონიისკენ. როგორც მხატვრული სახეებით და კომპოზიციური ხერხებით, ისე თემატიური მასალის ელემენტებით პირველი სიმფონია აგრძელებს და ანვითარებს შ. მშველიძის წინამორბედ ნაწარმოებთა ხაზს. განსაკუთრებით ნათლად იცმის მასში „ფშაურის“ და „ზვიადაურის“ გამოძახილები.

თავისი ახალი ნაწარმოები კომპოზიტორმა გმირული კავკასიის დამცველებს უძღვნა, მაგრამ მიძღვნის საგანი არ განსაზღვრავს სიმფონიის იდეურ შინაარსს, როგორც სიმფონიის საერთო ხასიათი გვიჩვენებს, გმირული სიმფონიის შექმნის იდეა არ იდგა ავტორის წინაშე, გმირული სულით შთაგონებული ნაწარმოება ბრძოლისა და დაძაბული მოქმედების დრამატიულ პროცესებს გულისხმობს. თავისი იდეური მასშტაბით შ. მშველიძის სიმფონია არ არის მონუმენტალური, განზოგადებულ-ფილოსოფიური იდეა ან დრამატიული კონცეპცია არ უდევს მას საფუძვლად და იგი საერთოდ არ უნდა იქნეს შეფასებული, როგორც ფსიქოლოგიური ან გმირული სტილის „ინსტრუმენტალური დრამა“. მართალია, სიმფონიური აზროვნება მუსიკალურ-მხატვრული განზოგადების უნარს მოითხოვს საერთოდ, მაგრამ თუ შ. მშველიძის სიმფონია ამ მოთხოვნას არ აკმაყოფილებს, ეს მისი თავისებურებაა და არა მისი სისუსტე. მშველიძის ახალი ნაწარმოები გააზრებულია და გამიზნული, როგორც ლირიკულ-ეპიური სტილის სადღესასწაულო სიმფონია, ლირიკაც და ეპოსიც სიმფონიის მუსიკაში ჟანრულ ასპექტშია მოცემული. ჟანრული სიმფონიზმის ნიმუშები, რომელსაც უნდა მიეკუთვნოს შ. მშველიძის სიმფონია, უმთავრესად ლოკალური კოლორიტის საზღვრებშია მოქცეული. სიმფონიის ჟანრულ ხასიათს მოწმობს მოტორული ხასიათის თემატიკა, ძირითადად ფოლკლორიდან ნასესხები, და კოლორატულ-დეკორატიული ხერხები მისი განვითარებისა. მშფოთავი და მღელვარე გადწყობილებანი არ ახასიათებენ ეპიკური ხასიათის სიმფონიას. მისთვის უცხოა ეიოციურ გამცდათ ... ...

შალვა მშველიძის პირველი სიმფონია

(დასასრული)

მოხდენილად სარგებლობს ვარიანტულ-განმეორებითი მოძრაობისა და კონტრასტული დაპირდაპირების დეკორატიულ-კოლორიტული ხერხებით, მეორე ნახევარში მთავარი თემის განვითარება საგრძნობლად დინამიზირებულია, მასიურ-სადღესასწაულო ფერხულისა და მარშის ფართე მოძრაობა თანდათან იკუმშება, მძაფრდება და მძლავრ კულმინაციას ადწევს. პირველი ნაწილის მოძრაობას აცხოველებს და აფერადებს რიტმიული, თემატიური და ტემბრალური კონტრასტები. მთავარი თემა თავისი ეანრული საცეკვაო და თითქმის სკერცოზული ხასიათით „ტონს აძლევს“ მთელ პირველ ნაწილს და განსაზღვრავს თვით მისი ფორმის ხასიათს. მიტომაც სონატური ალეგრო სიმფონიისა, თითქმის რონდოსკენ იხრება, რაც საერთოდ დ-მახასიათებელია ასეთი სტილის სიმფონიაში. ეს ნაწილი სიმფონიისა კომპოზიციურად მთლიანია და გამართული, ყურადღებას იპყრობს თემატიური მასალის ლაკონიზმით და კოლორიტით. შთაბეჭდილებას ოდნავ ასუსტებს ნელი ტემპის ელემენტებით ალეგროს ცხოველი მოძრაობის დრო და დრო შეფერხება. ლრმა, ელეგიური ხევდით არის შთაგონებული სიმფონიის მეორე ნაწილი. აქ კომპოზიტორი არ სარგებლობს თემატიური კონტრასტებით, მთელი ანდანტე ერთ მასალაზეა აგებული. ეს არის, აფხაზური წარმოშობის მეტად გრძნობიერი, ლაკონიური მოტივი, რომლის დასაწყისი ამავე დროს „ბესალომის“ ლეიტმოტივს მოგვაგონებს. სიმეტრიულად აგებულ ლაკონურ ფორმაში, მცირე ელეგიური მოტივი ფსიქოლოგიურად ვითარდება და ძლიერდება პათეთიურ კულმინაციამდე. ეს ნაწილი სიმფონიისა შეიგრძნობა, როგორც თავისებური „ლირიკული ინტერმეცო“, რომელიც თავისი სევდიანობის გამო ერთგვარი კონტრასტის კანონით ხაზს უსვამს და უფრო რელიფიურს ხდის ციკლის დანარჩენი ნაწილების ღია, მხიარულ ხასიათს. სპეციფიური ხალხური უშუალობითა და გულუბრყვილო ბრიალუნებით არის აღბეჭდილი სიმფონიის მესამე ნაწილი—სკერცო. განსაკუთრებით შიმზიდველია მისი შუა ნაწილი, რომელიც ფშაურ საცეკვაო რიტმზეა აგებული. სკერცოც საუკეთესო ნაწილი იქნებოდა ციკლისა, რომ მისი მთლიანობა არ ირღვეოდეს შესამე ნაწილში, რომელიც ბოლომოკვეცილია და ფრაგმენტული. სკერცოს ტემპის პულსაცია არ არის ბოლომდე დაცული, თანაც უნდა შევნიშნოთ ავტორს, რომ სიმფონიური სკერცოს მოძრაობა ესოდენ ვიწროა ჩარჩოში მოთავსებული, მაგრამ თუ ამ ნაწილის კონსტრუქციული დეფექტები ადვილი დასაძლევია, ფინალი სიმფონიისა კი რადიკალურ გადაკეთებას მოითხოვს. იგი მეტად გრძელია და გაჭიანურებული, საგრძნობლად გადატვირთულია ეპიზოდური მასალით, რომელიც ხშირად სწყვეტს და ანაკვეთებს მოძრაობის ძირითად ხაზს. ფინალის მუსიკა განსაკუთრებულ ლაკონიზმს და კონცენტრაციას მოითხოვს. უარყოფითად უნდა ჩაითვალოს აგრეთვე, ჩაიკოვსკის მეოთხე სიმფონიის ფინალის მეტად თვალსაჩინო გავლენა სიმფონიის ამ ნაწილზე. ეს გავლენა ისაზღვრება არა მარტო კონსტრუქციით, არამედ ფაქტურული ხერხებითაც. ორკესტრობა, რომლის ძლიერ ოსტატად მოსჩანს კომპოზიტორი, ვანვითარების მძლავრ ფაქტორად იკრება სიმფონიაში, მაგრამ ამ შემთხვევაშიც კომპოზიტორს ზომიერების გრძნობა ღალატობს და საორკესტრო რიტორიკას ემორჩილება. სიმფონიური ფინალის ამოცანა საგონებელში აგდებდა თვით გამოჩენილ სიმფონისტებს, მით უმეტეს ამ „ცოდვებისათვის“ არ უნდა განვსაჯოთ პირველი სიმფონიის ავტორი. ფინალური ალეგროში კომპოზიტორმა იპოვა სწრაფვითი მოძრაობის პულსი. გურული „მაყრულის“ და „მგზავრულის“ ინტონაციებს მასში ადგილი ითვანებული მოძრაობა შეაქვს. შ. მშველიძის პირველი სიმფონია როდი წარმოადგენს მხოლოდ საინტერესო ექსპერიმენტს. უნდა ვიფიქროთ, რომ ფინალის ახალი რედაქცია, რომელიც უნდა ითვალისწინებდეს უმთავრესად მოძრაობის შემჭიდროებას და დახვეწას, მეტ მთლიანობას მისცემს სიმფონიის მთელ აღნაგობას და საბოლოოდ ახალი ელფერით გადაგვიშლის ყველა მის ღირსებას. თავისი პირველი სიმფონიით შ. მშველიძემ ქართულ მუსიკას შესძინა ცხოველი ფერებითა და ნამდვილი ხალხური ოპტიმიზმით აღსავსე ნაწარმოები.

გიგლიოგრაფია

ა. ქუთელია—„გერმანიის ფაშიზმის იდეოლოგიის სათავეები (ნიცშე და ფაშიზმი)“

წიგნი, რომლის სათაურიც ზემოთ ამოვწერეთ, უაღრესად საჭირო და სასარგებლო ნაძღვნია: იგი ნათელ წარმოდგენას აძლევს მკითხველს გერმანული ფაშიზმის ყაჩაღური „იდეოლოგიის“ ისტორიული სათავეების ძიებებზე. ცნობილია, რომ ფაშიზმი არის უხამსი და უსინაგავი ხარეკი სხვადასხვა რეაქციული ძიძღვრებისა, რომ ფაშისტებმა მეითვისეს ძველი სადაპლე, რაც კი ისტორიაში მოიპოვებოდა, რომ თავიანთი ბინძური „იდეები“ მათ ისესხეს ნახევრად შეშლილ ფრანგ გობინოსაგან, ინგლიელ ჩემბერლენისაგან, ფსიქიკურად შეშლილ ნიცშესაგან. აი სწორედ ამ უკანასკნელის ფილოსოფიაზე აჩერებს წიგნის ავტორი მკითხველის ყურადღებას.

როგორც ცნობილია, ფრიდრიხ ნიცშე გერმანელმა ფაშისტებმა თავიანთ სულიერ წინამძღვრად, „გერმანიერი სულის ფიურერად“ გამოაცხადეს. ამის შესახებ ყოველ გზაჯვარედინზე გაჰკივიან როზენბერგი, გებელსი და საერთოდ ყველა ფაშისტი ორომზადა და კალმის ყაჩაღი. ისინი წელებზე ფეხს იდგამენ იმისათვის, რომ ჭკუიდან შეშლილი ნიცშე გენიოსთა შორის გენიოსად და „ყველა ფილოსოფიური ღირებულების შემქმნელად“ წარმოადგინონ.

რატომ აღიარეს ჰიტლერელმა თეორეტიკოსებმა ნიცშე მესამე იმპერიის „სულიერ ფიურერად“? ამის შესახებ წიგნის ავტორი აღ. ქუთელია ამომწურავ პასუხს იძლევა. წიგნში დახასიათებულია ნიცშეს იდეების შემაძრწუნებელი სისტემა, იმ ნიცშესი, რომელიც მტერი იყო ყოველგვარი პროგრესისა, ყოველგვარი კეთილშობილური იდეებისა, ყველაფერი იმისა, რაც კი ჰუმანიური და კაცური შეუქმნია კაცობრიობის ისტორიას. ნიცშე (1844—1900) მებრძოლი იმპერიალიზმის ერთ-ერთი პირველი იდეოლოგია. ნიცშემ ერთ-ერთმა პირველმა გამოხატა გერმანელი იმპერიალისტების გულისწადილი — დაიპყრონ მთელი მსოფლიო და ავაზაკური ძარცვა-გლეჯის ასპარეზად გადაქციონ.

წიგნის ავტორი იხილავს ნიცშეს ზოგადფილოსოფიურ მსოფლმხედველობას და არკვევს, რომ ეს მსოფლმხედველობა არ განირჩევა არც ორიგინალობით და არც თავისი წყობის ერთიანობით და მთლიანობით. მასში ერთმანეთის გვერდით შეთავსებული არიან სხვადასხვა ფილოსოფიური სისტემის ელემენტები. საეროდ, ეს არის ეკლექტიკურ-სუბიექტიური იდეალისტური მოძღვრება, რომელსაც ზოგი რამ ნასესხები აქვს ა. შოპენჰაუერის ვოლუნტარიზმიდან. დანარჩენი ნაწილები ასევე გადაღებულია სხვადასხვა რეაქციული სისტემიდან.

„ნიცშეს აზრით, — ვკითხულობთ სარეცენზიო წიგნში,—გონება, რომელიც ჭეშმარიტებას ესწრაფვის, კაცობრიობის ავადმყოფობაა. გონება ხელს უშლის რასისა და მისი საუკეთესო სახეების აღზრდას... გონება უნდა შეიცვალოს ინსტინქტით, შემეცნება — ინტუიციით. ეს ბნელი ძალები მოწოდებული არიან შექმნან მითები, რომლებიც განამტკიცებენ „ხელისუფლებისადმი ნებისყოფას“. მათი პირველი მითები „ქერათმიანი ბესტიაზე“, „ზეადამიანზე“ და ა. შ.“ როგორც შემდეგ არის განმარტებული წიგნში, აქ „ფილოსოფიურ“ პრინციპამდეა აყვანილი იმპერიალიზმის მტრობა გონებისა და ჭეშმარიტების წინააღმდეგ. ფაშიზმმა, როგორც ყველაზე უფრო რეაქციული, მტაცებლური და სისხლიანი იმპერიალიზმის იდეოლოგიამ, თავისი უკიდურესი გამოხატულება მისცა ნიცშეს ამ მემკვიდრეობას. ფაშიზმი გონების მოსისხლე მტერია, გონებასთან ბრძოლა ფაშიზმის დროშაა, მისი თეორიული და პრაქტიკული ამოცანა. აი ამ ჭკუიზე შეშლილ ნიცშეს აზრებს ღეჭავს ხეპრე ეფრეიტორი ჰიტლერი, როცა გონებას „ებრაულ ხრიკად“ აცხადებს, როცა ამბობს, რომ „ჩვენ ვცხოვრობთ გონების ეპოქის დასასრულსო“.

შემდეგ ავტორი იხილავს ნიცშეს ბრძოლას ჰუმანიზმის წინააღმდეგ. იგი სწერს ნიცშეს შესახებ: „მთელი მისი მოძღვრება იქითკენ არის მიმართული, რომ უარჰყოს ადამიანთა თანასწორობა და ამ საფუძველზე დაამტკიცოს „დაბალ“ რასაზე „რჩეული“ რასების ბატონობისა და ტირანიის გარდუვალობა და „კანონზომიერება“.

ნიცშეს აზრით, ჰუმანიურობა ჯოგის ინსტიქტია. ჰუმანიზმი, ისევე, როგორც სინდისი, მისი აზრით, სუსტებისა და განწირულთა მიერ არის მოგონილი, და იგი ზეიმდგომია ადამიანისათვის. როგორც ცნობილია, ფაშისტმა ბარბაროსებმა ნიცშეს ეს იდეები თავიანთ დროშას წააწერეს. მათ თავიანთ ბანდებში აღზარდეს ადამიანისადმი სიძულვილი. კაციჭამიობის ბნელი საზარელი ინსტინქტები.

შემდეგ ავტორი იხილავს ამ ყაჩაღურ „მორალს“, რომელიც ნიცშემ შეჭამა ომის ფილოსოფიის მიზნით. ნიცშეს აზრით, ომი არის თვითმიზანი და სიკეთე. ნიცშე ამბობდა: „ყველა კეთილშობილი რასის საფუძვლად შეიძლება მივიჩნიოთ მტაცებელი მხეცი, საუცხოო ქერათმიანი ბესტია, რომელიც ხარბად დაეძებს დავლას“. ამ მხეცების სისხლიან ბოროტმოქმედებებსა, და საზიზღარ სისასტიკეს ქადაგებდა ნიცშე. მისი იდეალი იყო ადამიანურ სახეს და სინდისს მოკლებული ადამიანი, ადამიანი-მხეცი.

აი ამ ყაჩაღურმა „იდეებმა“ აქციეს ნიცშე წინამორბედად და სულიერ წინამძღვარად ჰიტლერის და მისი მიმდევრებისა, რომლებმაც გერმანია გადააქციეს საერთაშორისო ავაზაკების ბანდად. ამ იდეებზე აღზრდილი ფაშისტი ავაზაკები ანგრევენ, სწვავენ, ჰკლავენ და ანრჩობენ ადამიანებს, სპობენ უძვირფასეს კულტურას, იმას, რაც-კი კაცობრიობას საუკუნეების განმავლობაში შეუქმნია.

დღეს თავისი საბოლოო კატასტროფის წინაშე მდგომი ჰიტლერული ავაზაკური არმია ჩაორკეცებულ მხეცობას და ძარცვა-გლეჯას მიმართავს. რაც უფრო უიმედოა ჰიტლერელების მდგომარეობა, მით უფრო მეტ მხეცობას სჩადიან ისინი. მათი გაფთრება მათი სისუსტის ნიშანია. ეს არის იმის ერთ-ერთი მაჩვენებელი, რომ ამ მხეცებმა თ�lნვე შეიგნეს თავიანთი დაღუპვის მოახლოება. მაგრამ ეს მტარვალები ვერ გაექცევიან ხალხის სასჯელს. საბჭოთა ხალხი ამ ორფეხა მხეცებს აიძულებს—პასუხი აგონ თავიანთი ბოროტმოქმედებისა და მხეცობისათვის. ახლოა ის დღე, როცა მამაცი წითელი არმია უმაღლესი მთავარსარდლის ამხანაგი სტალინის შეთაურობით საბოლოოდ გასწმენდს ჩვენს მიწა-წყალს ფაშისტური სიბილწისაგან.

ა. ქუთელიას წიგნი „გერმანიის ფაშიზმის იდეოლოგიის სათავეები“ კარგ დახმარებას გაუწევს არა მარტო აგიტატორებს და პროპაგანდისტებს, არამედ ფართო მკითხველ მასასაც, რომელსაც ეს წიგნი წარმოდგენას მისცემს სარა მარტო დღევანდელ ფაშისტ არამზადების „იდეებზე“, არამედ მათი დამფთხვეული წინაპრების „მოძღვრებაზეც“.

ვ. გავაუელი

გარეკანი კ. **გამსახურდიას** „დიდოსტატის მარგველა“-სი, რომელიც ახლახან გამოვიდა რუსულ ენაზე.

ვ. გუაჩიძე „პერიკოლა“

ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და გალეტის თეატრში

ამ სპექტაკლის დასმადებას წინ უძღოდა ცხარე პრინციპული დავა. ერთნი, იშველიებდნენ რა დიდი ნაოპერა თეატრების გამოცდილებას, ამტკიცებდნენ, რომ ოპერეტა, თუგნდ კლასიკურიც, შეუფერებელია საოპერო თეატრის სცენისათვის. მსუბუქი ჟანრის ნაწარმოების დადგმა, — ამბობდნენ ისინი, — დახცემს საოპერო თეატრის ღირსებას, გემოვნებას შეულახავს მაყურებელს და ოპერეტის შემდეგ ოპერაზე აღარავინ ივლისო. ამ შეხედულების წინააღმდეგნი კი, და მათ შორის თეატრის ხელმძღვანელობაც, ფიქრობდნენ, რომ ოფენბახი, რომელსაც თავის დროზე არისტოფანესაც კი უწოდებდნენ მუსიკაში, არ შელახავს ტრადიციული საოპერო ხელოვნების პრესტიჟს და მისი შესანიშნავი, გულის სიღრმეში ჩამწვდენი ჰანგების აყდერება ერთგვარ სიახლეს შეიტანს საოპერო თეატრის ატმოსფეროში. ამავე დროს, — აღნიშნავდნენ ამ შეხედულების მიმდევარნი, — ოფენბახის კომედიის სცენიური სახეების გახსნაზე მუშაობა ახალ გამოცდილებას შესძენს საოპერო თეატრის მომღერალს, სინთეტიკური თეატრის მსახიობისათვის საჭირო ჩვევებით გაამდიდრებს მასაო.

აი ამ პრინციპული შეხლა-შემოხლის ატმოსფეროში უხდებოდა ოპერეტიკორ ვლ. კანდელაკს „პერიკოლაზე“ მუშაობა. მას საკუთარი შეგნებული ჰქონდა ის სირთულე, რომელსაც აღნიშნული სპექტაკლი უქმნიდა.

და აი დადგა სპექტაკლი, რომელსაც აშკარა წარმატება ხვდა წილად.

ოფენბახმა აქაც გაიმარჯვა, „პერიკოლა“ დღესაც ისევე მიმზიდველად ეღერს, როგორც ამ 70 წლის წინათ, როცა იგი პირველად გაჩნდა სცენაზე. როგორც ყოველი ნამდვილად მხატვრული ნაწარმოები, „პერიკოლა“ გასცდა დროის ფარგლებს და ოფენბახის სხვა ქმნილებებთან ერთად იგი ახლაც ამშვენებს მუსიკალური თეატრების რეპერტუარს.

„პერიკოლას“ წარმატებაში მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვის ვლადიმერ კანდელაკს. ვინც „პერიკოლას“ სპექტაკლი ნახა, უაღრესად კმაყოფილი დარჩებოდა იმ მოხდენილი აქტიორული შესრულებით, რაც მსახიობებმა შ. მამაცაშვილმა (პერიკოგი დაკაპულკო), ი. მოლჩანოვმა (პანტალეონი) და ვ. ჭუმბურიძემ (ტერაპოტი) გვიჩვენეს. ამ სპექტაკლში ისინი საინტერესო აქტიორულ ძალად წარმოგვიდგნენ. მთავარი ის არის, რომ ყოველი მათგანი ჰქმნის დასრულებულ მხატვრულ სახეს, რომელიც თან მიპყვება მაყურებელს თეატრიდან გასვლის შემდეგაც. ეს უთუოდ დიდი გამარჯვებაა ამ მსახიობებისა და უპირველეს ყოვლისა რეჟისორისა, რომელმაც მოახერხა მათი შესაძლებლობის მთლიანად გამომჟღავნება და საჭირო მიმართულებით წარმართვა.

„პერიკოლას“ დადგმით ვლ. კანდელაკს მიზნად არ დაუსახავს რაიმე ახალი სიტყვა ეთქვა ამ ჩინებული ოპერეტის სცენიური ინტერპრეტაციის საქმეში. მან თავისი ამოცანა შემოფარგლა იმით, რომ შეეცადა თბილისის სცენაზე გადმოეტანა, ნაწილობრივ მაინც, ამ სპექტაკლის სურნელება და სიხალისე, რომელიც რუსული თეატრის შესანიშნავმა ოსტატმა ვლ. ნემეროვიჩ-დანჩენკომ შეჰქმნა თავისი სახელობის თეატრის სცენაზე ამ ოცი წლის წინათ. რეჟისორის ეს მხატვრული მორიდებულობა გასაგები და მოსაწონია. მართლაც, ძნელი იქნებოდა ვინმეს იმაზე უკეთესი რამე გამოეგონა, რაც ვლ. ნემეროვიჩ-დანჩენკომ თავის დროს „პერიკოლას“ დადგმაზე მისცა საზოგადოებას. მაგრამ ეს ოდნავადაც არ ანელებს ვლ. კანდელაკის ნამუშევარის მნიშვნელობას, რადგან თუ გავითვალისწინებთ მუშაობის სპეციფიურ პირობებს, იმ სცენიურ მასალას, რომელთანაც საქმე ჰქონდა რეჟისორს, უნდა ვთქვათ, რომ მის მიერ შესრულებული მუშაობა მართლაც საინტერესოა. ვლ. კანდელაკმა თავისი მუშაობის ხერხებით, რაც თავის მხრივ მოსკოვის სამხატვრო თეატრის სკოლასთან არის დაკავშირებული, ისეთი სიხალისე, ისეთი ენტუზიაზმი შეიტანა „პერიკოლაზე“ მომუშავე კოლექტივში, რომ მისთვის ძნელი ადარ იყო ყველაზე რთული მხატვრული ამოცანების დაძლევაც კი ამ აქტიორული ძალებით.

ვლ. კანდელაკმა შეჰქმნა მხიარული სპექტაკლი, რომელიც წინააღმდეგ ძველი ოპერეტული „ტრადიციებისა“, ერთიანი მხატვრული აზრით არის გამსჭვალული და ერთიანი მუსიკალური სტილისა და აქტიორული შესრულების პრინციპებზეა აგებული.

„პერიკოლა“ დადგმულია დიდი გემოვნებით. სწორედ ამიტომაც შეიყვარა მაყურებელმა ეს სპექტაკლი. ამის გამო უნდა ვიფიქროთ, რომ „პერიკოლა“ დიდ ხანს შერჩება ზ. ფალიაშვილის სახელობის თეატრის რეპერტუარს.

განსაკუთრებული წარმატება ხვდათ ამ სპექტაკლში პერიკოლას და პიკილოს როლების შემსრულებელთ ნ. ხარაძეს, ტ. შარატა-დოლიძეს და ბ. კრავეიშვილს. ნ. ხარაძემ ბრწყინვალედ გადასჭრა რეჟისორის მიერ მის წინაშე დასმული ამოცანა. საინტერესოა როლის მთელი მოხაზულობა, განსაკუთრებით პირველ მოქმედებაში, სადაც ნ. ხარაძე თავისი უშუალო, გულწრფელი თამაშით დიდ ეფექტს აღწევს. არა ნაკლები მიმზიდველობისა და ოსტატობით აქვს დამუშავებული მსახიობს როლის ვოკალური მხარე. ჩინებულად ჩაატარა ნ. ხარაძემ სიმთვრალის ცნობილი სცენა. შესრულების საუკეთესო ადგილია აგრეთვე სცენები პიკილოსთან, მეფესთან და ჰერცოგთან ცოლში.

უდაოდ საინტერესოა პერიკოლას როლის მეორე შემსრულებელი ტ. შარატა-დოლიძე. როლის ინტერპრეტაცია არსებითად იგივეა, განსხვავება ამ ორ შემსრულებელს შორის მხოლოდ ის არის, რომ ტ. შარატა-დოლიძე უფრო სიმღერას უსვამს ხაზს, ნ. ხარაძე კი ძლიერია პროზით და საერთოდ თავისი სცენიური მონაცემებით.

პიკილო ბათუ კრავეიშვილის შესრულებით სპექტაკლის ერთ-ერთი საუკეთესო დამამშვენებლად შეიძლება ჩაითვალოს. ძლიერი, მგრძნობიერი სიმღერა, დიდი შ. ბაგანი გზნება, რომლითაც ატარებს მსახიობი პირველ და მესამე მოქმედებას, ნამდვილი ხალხური სისადავე და ჰუმორი, რითაც აღბეჭდილია მისი თამაში მეორე მოქმედებაში,— ყოველივე ეს მოწმობს ამ ნიჭიერი მომღერლისა და მსახიობის ფართო არტისტულ დიაპაზონს. არ შეიძლება არ აღინიშნოს: ბათუ კრავეიშვილი ერთნაირად საინტერესო და მიმზიდველია როგორც ოპერაში, ისე ოპერეტაში. განსაკუთრებული პოპულარობა მოუპოვა მას „ბოშათა ბარონმა“ და „პერიკოლამ“. ამაში ცუდი არაფერია. ოპერეტა უფრო რთულია შესრულებისათვის, ვიდრე ოპერა, და თუ მსახიობი აქ წარმატებას აღწევს, ეს მისი ნიჭის მრავალფეროვანებაზე და მახსტაბზე ლაპარაკობს.

ვლ. კანდელაკი „პერიკოლაში“ სხვადასხვა დროს ორ როლს ასრულებს: მეფისას და დონ-პედროსას. ეს ხასიათები უაღრესად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან, მიუხედავად ამისა, ვლ. კანდელაკს ოსტატურად აქვს დამუშავებული ორივე როლი და მაყურებელიც უდიდესი ინტერესით ადევნებს თვალყურს მის თამაშს. აღსანიშნავია მსახიობის მკაფიო დიქცია: არ იკარგება მისგან წარმოთქმული არც ერთი სიტყვა.

ოპერეტისათვის საჭირო კარგი მონაცემები გამოამჟღავნა გ. გოგიჩაძემ მეფის როლში. მასაც, როგორც ვლ. კანდელაკს, მკაფიო დიქცია ახასიათებს. თამაშობს იგი თავისუფლად, ძალდაუტანებლად. როლის სცენიურ სურათს წარმატებით ავსებს ლამაზი სიმღერა, რომელშიაც კოლორიტულად ბგერს თვიოეული სიტყვა.

პრემიერაზე დონ-პედროს ნ. ელიოზიშვილი ასრულებდა. ეს მისი მეორე კომედიური როლია დონ-ბარტოლოს შემდეგ, რომელიც მან ჩვენს საოპერო სცენაზე შექმნა. ნ. ელიოზიშვილს ეხერხება კომიკური ხასიათების გამოძერწვა. ამასთან მას აქვს კარგი თვისება—არასოდეს არ გადადის შარჟში და ბოლომდის ინარჩუნებს ტაქტსა და თავდაჭერილობას, რაც ესოდენ საჭიროა ყოველ სპექტაკლში. ამავე თვისებით არის აღჭურვილი მისი თამაში „პერიკოლაში“.

დანარჩენ მსახიობთაგან უნდა აღვნიშნოთ ნ. გოლუბევა თავისი ლამაზი სიმღერით მეორე მოქმედებაში და სამი დის როლების შემსრულებელთა მ. სუხიშვილის, ა. სტეფანიანის და ფირალოვას მიმზიდველი თამაში.

კარგად გაფორმა სპექტაკლი მხატვარმა ა. ცესევიჩმა. შესანიშნავია თავისი ფერადოვნებით კოსტუმები, განსაკუთრებით მეორე მოქმედებაში.

ჩვეული ოსტატობით არის დადგმული ცეკვები ვახ. ჭაბუკიანის მიერ. დიდს ეფექტებით ცეკვავენ ი. ჭაბუკიანი, ვ. საფაროვა, მ. ბაუერი, ვ. ზუშინსკაია და ნ. კიკალეიშვილი.

საინტერესო მუშაობა შეასრულა „პერიკოლას“ დადგმისათვის დირიჟორმა დ. მირცხულავამ. მართალია, პრემიერაზე ორკესტრში ყველაფერი რიგზე არ იყო, მაგრამ შემდგომმა სპექტაკლებმა მწყობრად ჩაიარეს და მუსიკალურად დიდი სიამოვნებაც განაცდევინეს მსმენელებს.

„პერიკოლას“ დადგმა მოწმობს, რომ კლასიკური მუსიკალური მემკვიდრეობიდან ბევრი ღირსშესანიშნავი ფურცელია უმართებულოდ დავიწყებული. საჭიროა მათი თანდათან გამოტანა არქივიდან და საოპერო თეატრის რეპერტუარში შეტანა.

მეფე—მსახ. გ. გოგიჩაძე („პერიკოლა“)

პიკილო მსახ. ბ. კრავეიშვილი („პერიკოლა“)

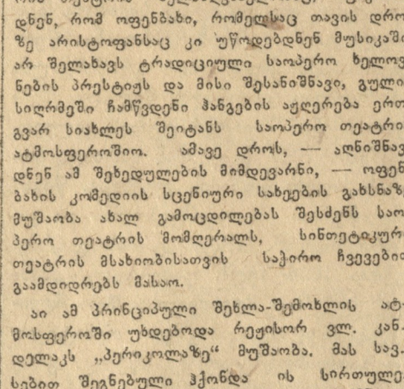

პიკილო და პერიკოლა. ბ. კრავეიშვილი და დამს. არტ. ნ. ხარაძე

რეგინა პრევალი—მსახ. ნ. გოლუბევა

ა. ს. დარგომიჟსკი

ამ დღეებში შესრულდა ერთერთი უდიდესი რუსი კომპოზიტორის ალექსანდრე სერგეის-ძე დარგომიჟსკის გარდაცვალების 75 წლისთავი. მთელმა საბჭოთა პრესამ განსაკუთრებული სიყვარულითა და პატივისცემით აღნიშნა ეს თარიღი. დარგომიჟსკი რუსული მუსიკის ფუძემდებლის გლინკას ერთ-ერთი საუკეთესო მოწაფე და გამგრძელებელია. გლინკასავით იგი თავის მუსიკალურ შემოქმედებაში ხალხის ენით მეტყველებს, სრულყოფილ ფლობს რუსი ხალხის მუსიკალურ ენას, იგი არა მარტო იყენებს თავის მუსიკაში რუსულ ხალხურ მელოდიასა და ჰარმონიას, იგი თავათ ქმნიდა მას. დარგომიჟსკი ცნობილია როგორც ოპერების, ისე კამერულ ვოკალურ ნაწარმოებების, სიმღერებისა და რომანსების ავტორი, რომელთა შორის ერთ-ერთი პირველი ადგილი უჭირავს ნიკ. ადრინდილ რომანს „ქორწინებას“ და ლერმონტოვის ლექსის ტექსტზე დაწერილ რომანს „ზნე გრუსტნო“.

დარგომიჟსკის ოპერებიდან უბრწყინვალესია „ალი“ და „ქვის სტუმარი“, სადაც ა. პუშკინია დარგომიჟსკის უდიდესი მელოდიური და დრამატურგიული ნიჭი. ეს ოპერები დიდათ პოპულარული არიან არა მარტო ჩვენში, არამედ საზღვარგარეთაც. მუსიკალურ სიმღერის მრავალმა მოყვარულმა ზეგრათ იცის თავადის წარმტაცი ყავანტინა და მეწყისქვილის არია ოპერა „ალი“-დან. დარგომიჟსკი უმთავრესად ვოკალური მუსიკის კომპოზიტორია, მაგრამ მისი სიმფონიური პოემებიც („მალოროსლავეცი კაზაჩეკი“ „ბაბა-იაგა“ და „ჩუხონური ფანტაზია“) დიდ ყურადღებას შესანიშნავი არიან: ისინი გამსჭვალულნი არიან იუმორით სიამისა და ახალგაზრდულების გამომხატველი ჰანგებით. დარგომიჟსკი ის კომპოზიტორია, რომელმაც ყოველთვის ყურადღებაში დიდი რუსი ხალხის მხატვრული ნიჭი და ძლიერება.

კინო-სურათი „ცისარტყელა“

ფილმის გადაღება ხდებოდა უაღრესად რთულ პირობებში. ფილმის მოქმედება სცენარის მიხედვით ხდება უკრაინულ სოფელში, ფილმი კი იქმნებოდა თურქმენეთში, რომლის პეიზაჟს უკრაინეს ბუნებასთან არაფერი საერთო არა აქვს. ქ. აშხაბადის სტადიონზე აშენებულ იქნა უკრაინული სოფელი. სტადიონის ტრიბუნა, რომელსაც თეთრი თივთიკის ზეწრები ჰქონდა გადაფარებული —ბორცვებიან მიდამოს ილუზიას ჰქმნიდნენ. აშენებული იქნა რამდენიმე უკრაინული ქოხი. საჭირო გახდა აუარებელი ბამბა, ნაბადი, სპეციალური თეთრი თიხა, რომ ფეხბურთის მოედანი ზამთრის დათოვლილი ქუჩისათვის მიემგვანებინათ.

გადაღება სწარმოებდა სამოც გრადუსიან სიცხეში, ხოლო ამავე დროს მსახიობებს თბილი ქურქები და თექის ჩექმები ეცვათ.

მთავარმა ოპერატორმა ბ. მონასტირსკიმ, მხატვარმა ვ. ხმელევამ, რეჟისორებმა რ. პერელშტეინმა და ე. ზილბერშტეინმა მთელი ძალღონე დაიბაბეს იმისათვის, რათა ცოცხლად ეჩვენებინათ საბჭოთა პატრიოტების სულის სიდიადე და მამაცობა.

ფილმი „ცისარტყელა“ უახლოეს დღეებში გამოშვებული იქნება ეკრანზე.

ქრონიკა

ლენინის ხსოვნისადმი მიძღვნილი კონცერტი.

ლენინის გარდაცვალებიდან ოცი წლისთავის შესრულებასთან დაკავშირებით, საქართველოს სახელმწიფო ფილარმონიამ 23 იანვარს, რუსთაველის თეატრის საკონცერტო დარბაზში გაბმართა ლენინის ხსოვნისადმი მიძღვნილი დიდი სადამო-კონცერტი, რომელიც შესავალი სიტყვით გახსნა პ. ხუციშვილმა. კონცერტში მონაწილეობა მიიღეს თბილისის საოპერო დრამატიული თეატრების და საქფილარმონიის საუკეთესო ძალებმა.

მრავალფეროვანმა კონცერტმა დიდის წარმატებით ჩაიარა.

ლენინის ხსოვნისადმი მიძღვნილი გამოფენა.

საქართველოს საბჭოთა ბიბლიოთეკამ ლენინის დღეებთან დაკავშირებით მოაწყო წიგნების გამოფენა; გამოფენაზე წარმოდგენილია ლენინის შრომების გამოცემები სხვადასხვა ენაზე, წიგნები ლენინზე და სტალინის ნაშრომები ლენინის შესახებ.

რუსული მუსიკის კონცერტი.

24 იანვარს საქართველოს ფილარმონიის სიმფონიურმა ორკესტრმა დირიჟორ მ. შტეიმანის ხელმძღვანელობით ფალიაშვილის სახელობის ლენინის ორდენოსან ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრში გამართა რუსული კლასიკური მუსიკის კონცერტი.

პროგრამაში იყო კომპოზიტორ გლინკას, ჩაიკოვსკის, ბოროდინის, მუსორგსკის, რიმსკი-ნინოვისა და რიმსკი-კორსაკოვის ნაწარმოებები.

კონცერტში მონაწილეობა მიიღეს სახალხო არტისტებმა დ. გამრეკელმა, ე. კიპარენკომ, ა. დანელიანმა და ნ. ჩასტიმ, და მსახიობმა ნ. ვალაციმ.

ამავე კონცერტზე პირველად საჯაროდ გამოვიდა თბილისის კონსერვატორიის სტუდენტი ლეილა გოცირიძე, რომლის სასიამოვნო ხმამ კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა მსმენელებზე.

საქართველოს ჯაზის გასტროლები.

საქართველოს ფილარმონიის ჯაზმა უკანასკნელ დღეებში ათი კონცერტი გამართა სოხუმსა და ქუთაისში. ჯაზი ამ დღეებში დაბრუნდება თბილისში.

სომხური მუსიკის კონცერტები მოსკოვში

ერევნიდან მოსკოვს გაეგზავნენ სომხური მუსიკალური ხელოვნების თვალსაჩინო წარმომადგენლები იმ მიზნით, რომ გამართონ სომხური მუსიკის კონცერტები, რომელთა პროგრამაში შეტანილია კამერული და სიმფონიური ნაწარმოებები კომიტასისა, სპენდიაროვისა, ჩუხაჯიანისა, რომანოს მელიქიანისა, ხაჩატურიანისა და არო სტეფანიანისა. შემსრულებლებად მოწვეულნი არიან ვოკალისტები ა. დანელიანი, პ. ლისიციანი, ტ. ტაზანდარიანი, ე. ხაჩიკიანი, ლ. ავეტისიანი, გ. გაბრელიანი და პოლისიანი., სპენდიაროვის სახელობის სიმფონიანი კვარტეტი—ბოღდანოვის, ამაჯიანის, ატატიანისა და ალამანიანის შემადგენლობით. კონცერტებს დირიჟორობენ გიუზევენ კ. სარაჯევი და თავრიზიანი. სომხური მუსიკის ჩვენება დაიწყება იანვრის ბოლო რიცხვებში და გაგრძელდება 10 თებერვლამდე.

ოთხი მილიონი წიგნი განთავისუფლებულ რაიონებისათვის.

საბჭოთა უკრაინის ახლად განთავისუფლებულ რაიონებში უდიდესი მოთხოვნილებაა მხატვრულ და პოლიტიკურ ლიტერატურაზე, ბევრ დვითი სიტყვის ცენტრალურმა სამმართველომ უკვე გაგზავნა კიევსა, ხარკოვსა, ვოროშილოვგრადსა, სტალინოსა და სხვა ქალაქებში 4 მილიონზე მეტი წიგნი და ბროშურა, გარდა ამისა მხოლოდ თვითმფრინავებით უკანასკნელ თვეებში იმავე ადგილებში გადაგზავნილია 3 მილიონზე მეტი ეგზემპლიარი ცენტრალური გაზეთები.

განახლდა ალმანახ „დრუჟბა ნაროდოვ“-ის გამოცემა.

ხანგრძლივ ინტერვალის შემდეგ გამოვიდა საბჭოთა რუსეთის ხალხთა მხატვრული ლიტერატურის ალმანახის „დრუჟბა ნაროდოვის“ შეკრული წიგნი, რომელშიც მოთავსებულია მოძმე რესპუბლიკების მწერალთა ახალი ნაწარმოებები. ალმანახში განსაკუთრებით უხვად არის წარმოდგენილი ბალტიის პირა საბჭოთა რესპუბლიკების კლასიკური და ახალი ლიტერატურა.

სარედაქციო კოლეგია: